

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P1625

[Total No. of Pages : 6

[4752] - 1
M.Ed. (General)
EDUCATION IN GLOBAL SOCIETY
(2008 Pattern) (Paper - I) (Compulsory)

Time : 3Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Two sections should be written in separate answer-books.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*
- 4) *Answers to questions 1,2,4 and 5 should be between 350-400 words each.*
- 5) *Answers to questions 3 and 6 should be between 140-150 words each.*
- 6) *Students should follow given word limitations.*
- 7) *No Supplement will be provided.*

SECTION - I

Q1) What is philosophy? State the relationship between philosophy and Educational philosophy in brief. write the need of philosophy to the teacher with suitable examples **[15]**

OR

Explain the thoughts of 'plato' with respect to

- a) Concept of ideas.
- b) Aims of Education.
- c) Curriculum.
- d) Today's Relevance.

Q2) Explain the vedic Education system with the help of following points : **[15]**

- a) Aims of Education
- b) Curriculum
- c) Pupil-Teacher Relation ship.
- d) Today's Relevance

P.T.O.

OR

State the concept of Human values, As a teacher how will you inculcate those values through Education?

Q3) Write short notes (any four) [20]

- a) Thought of Roussean on woman Education
- b) Basic Tenets of idealism
- c) Teaching methodology regarding Islamic Tradition
- d) Sankhy - thoughts of Prakruti and Purusha
- e) J.P. Naik's contribution to primary Education
- f) Educational implication of National value.

SECTION - II

Q4) Explain the meaning and nature of educational sociology. Write the functions of educational sociology. [15]

OR

What is Globalization? State the challenges before education due to Globalization. Suggest various ways to overcome these Challenges.

Q5) Differentiate between Democracy and Totalitarian. State with the following points : [15]

- a) Meaning.
- b) Educational objectives.
- c) Curriculum.
- d) School Administration and major functions.
- e) Teaching method

OR

What is social stratification and social mobility? Explain the role of education in social mobility with examples.

Total No. of Questions : 6]

P1625

[4752] - 1
M.Ed. (General)
EDUCATION IN GLOBAL SOCIETY
(2008 Pattern) (Paper - I) (Compulsory)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) दोन्ही विभागांची उत्तरे वेगवेगळ्या उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) प्रश्न क्रमांक. 1,2,4 व 5 ची उत्तरे 350-400 शब्दांत लिहावीत.
5) प्रश्न क्रमांक. 3 व 6 ची उत्तरे 140-150 शब्दांत लिहावीत.
6) विद्यार्थ्यांनी दिलेल्या शब्दमर्यादा पाळाव्यात
7) कोणत्याही परिस्थितीत विद्यार्थ्यांना पुरवणी मिळणार नाही.

विभाग - I

- प्रश्न 1) तत्त्वज्ञान म्हणजे काय? तत्त्वज्ञान व शैक्षणिक तत्त्वज्ञान यातील परस्पर संबंध थोडक्यात लिहा व तत्त्वज्ञानाची शिक्षकांना असलेली गरज सोदाहरण लिहा. [15]

किंवा

पुढील मुद्यांच्या आधारे प्लेटोचे विचार स्पष्ट करा.

- अ) कल्पना विषयक विचार
ब) शिक्षणाची ध्येये
क) अभ्यासक्रम
ड) आजच्या काळातील उपयोगिता
- प्रश्न 2) खालील मुद्यांच्या आधारे वैदिक शिक्षण पद्धती स्पष्ट करा. [15]
- अ) शिक्षणाची ध्येये
ब) अभ्यासक्रम
क) विद्यार्थी शिक्षक संबंध
ड) आजच्या काळातील उपयुक्तता.

किंवा

मानवी मूल्ये ही संकल्पना स्पष्ट करून एक शिक्षक म्हणून तुम्ही शिक्षणातून नैतिक व सामाजिक मूल्ये कशी रूजवाल ?

प्रश्न 3) टीपा लिहा (कोणत्याही चार) [20]

- अ) रूसोचे स्त्रीशिक्षण विषयक विचार
- ब) आदर्शवादाची मूलभूत तत्त्वे
- क) इस्लामिक परंपरेनुसार अध्यापन पद्धती
- ड) प्रकृति व पुरुष याबाबत सांख्य तत्त्वज्ञानाचे विचार
- इ) जे. पी. नाईक यांचे प्राथमिक शिक्षणातील योगदान
- फ) राष्ट्रीय मूल्यांची शिक्षणातील अंमलबजावणी

विभाग - II

प्रश्न 4) शैक्षणिक समाजशास्त्राचा अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करा. व शैक्षणिक समाजशास्त्राची कार्ये लिहा. [15]

किंवा

जागतिकीकरण म्हणजे काय ? जागतिकीकरणामुळे शिक्षणासमोर निर्माण झालेली आव्हाने सांगा. या आव्हानांना तोंड देण्यासाठी विविध मार्ग सूचवा.

प्रश्न 5) लोकशाही व हुकूमशाही राज्यव्यवस्थांची तुलना पुढील मुद्दांच्या आधारे करा. [15]

- अ) अर्थ
- ब) शैक्षणिक उद्दिष्टे
- क) अभ्यासक्रम
- ड) शालेय प्रशासन व मुख्य कार्ये
- इ) अध्यापन पद्धती

किंवा

सामाजिक स्तरीकरण व सामाजिक चलनक्षमता म्हणजे काय ? सामाजिक चलनक्षमतेमध्ये शिक्षणाची भूमिका उदाहरणासह स्पष्ट करा.

Q6) Write short notes on any four of the following.

[20]

- a) Need of emotional Integration in India.
- b) Inter relationship between education and culture.
- c) Application of Evan Illich's thought about Deschooling society in present days.
- d) Inter relationship between education and development.
- e) Impact of terrorism and remedies on it.
- f) Explain the importance of education for maintaining the peace in diverse religious beliefs.

प्रश्न 6) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपा लिहा.

[20]

- अ) भारतात भावनिक एकात्मतेची गरज
- ब) शिक्षण आणि संस्कृती यातील आंतर संबंध
- क) शाळामुक्त समाजाबद्दलच्या इव्हॉन इलिचच्या विचारांचे सद्यःस्थितीत उपयोजन
- ड) शिक्षण विकास यातील सहसंबंध
- इ) दहशतवादाचे परिणाम व यावरील उपाय
- फ) विविध धार्मिक विचार प्रवाहांमध्ये शांतता टिकवून ठेवण्यासाठी शिक्षणाचे महत्त्व.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P1633

[4752] - 10

[Total No. of Pages : 4

M. Ed (General) (Optional)
CURRICULUM DEVELOPMENT (Paper - VII)
(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Use separate answer-books for two sections.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*
- 4) *Answers limit 350-400 words for 15 marks questions, 130-150 words for 5 marks questions.*
- 5) *Supplement will not be provided*

SECTION - I

Q1) Explain the sources of curriculum construction. Explain how the psychological sources are used while constructing curriculum. **[15]**

OR

Explain the concept of curriculum, Which steps will you follow while developing curriculum?

Q2) What is the need of curriculum planning? Explain with examples, the difference between learning- experience and learning-situations. **[15]**

OR

Explain the principles of curriculum. Explain which skills of personality development should be developed through curriculum.

Q3) Write short notes on any four of the following: **[20]**

- a) Interdisciplinary curriculum
- b) State the interpretation of the principles of curriculum.
- c) Write the organizing course content curriculum
- d) Advantages of lesson-planning.
- e) Guiding principles for curriculum development.
- f) Sources of curriculum construction.

P.T.O.

SECTION - II

Q4) What is Evaluation of curriculum? Which tools are used while evaluating the curriculum. **[15]**

OR

What is finance transaction? "The education process will be collapsed if the economic supply is reduced or stopped." Explain the statement.

Q5) What are specifications of objectives? Explain the importance of relationship between planning and specifications of objectives. **[15]**

OR

Explain the types of research. Write the points of fundamental research in curriculum development.

Q6) Write short notes on any four of the following. **[20]**

- a) Problems of curriculum reform
- b) Formative and summative Evaluation for Evaluating the curriculum.
- c) Steps of action research
- d) Curriculum development and teaching learning process
- e) Need for content-analysis in planning.
- f) Curriculum Documents.

Total No. of Questions :6]

P1633

[4752] - 10

M. Ed (General) (Optional)

CURRICULUM DEVELOPMENT (Paper - VII)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) विभाग I व विभाग II ची उत्तरे स्वतंत्र उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण आहेत.
4) 15 गुणांच्या प्रश्नासाठी शब्द मर्यादा 350 ते 400 शब्द आहे.
5) 05 गुणांच्या प्रश्नासाठी शब्द मर्यादा 130 ते 150 शब्द आहे.
6) पुरवणी दिली जाणार नाही.

विभाग I

- प्रश्न 1) अभ्यासक्रम रचनेचे आधार स्पष्ट करा. अभ्यासक्रम रचना करत असताना मानसशास्त्रीय आधारांचा वापर कसा केला जातो. स्पष्ट करा. [15]

किंवा

अभ्यासक्रम ही संकल्पना स्पष्ट करा. अभ्यासक्रम विकसन करताना कोणत्या पायऱ्यांचा वापर तुम्ही कराल.

- प्रश्न 2) अभ्यासक्रम नियोजनाची गरज म्हणजे काय? अध्ययन अनुभव व अध्ययन परिस्थिती यामधील फरक सोदाहरण स्पष्ट करा. [15]

किंवा

अभ्यासक्रमाची तत्त्वे स्पष्ट करा. अभ्यासक्रमातून व्यक्तिमत्त्व विकासातील कोणकोणत्या कौशल्यांचा विकास व्हावा. स्पष्ट करा.

- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. [20]

- अ) आंतरविद्याशाखीय अभ्यासक्रम
ब) अभ्यासक्रम तत्त्वाचे अर्थनिर्वचन करा
क) अभ्यासक्रमातील आशयाची मांडणी लिहा.
ड) पाठ नियोजनाचे फायदे
इ) अभ्यासक्रम विकसनाची मार्गदर्शक तत्त्वे
फ) अभ्यासक्रम रचनेचे आधार

विभाग II

प्रश्न 4) अभ्यासक्रमाचे मूल्यमापन म्हणजे काय? अभ्यासक्रमाचे मूल्यमापन करताना कोणत्या साधनांचा वापर केला जातो. [15]

किंवा

वित्त व्यवहार म्हणजे काय? 'वित्ताचा पुरवठा थांबला किंवा कमी झाला तर शिक्षण व्यवस्था कोलमडेल' हे विधान स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) उद्दिष्टांची स्पष्टीकरणे म्हणजे काय? नियोजन आणि उद्दिष्टांचे स्पष्टीकरण यामधील संबंधाचे महत्त्व स्पष्ट करा. [15]

किंवा

संशोधनाचे प्रकार स्पष्ट करा. मूलभूत संशोधनातील अभ्यासक्रम विकसनाचे मुद्दे लिहा.

प्रश्न 6) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. [20]

- अ) अभ्यासक्रम पुनर्रचनेतील समस्या
- ब) अभ्यासक्रम मूल्यमापनसंदर्भात आकारीक व साकारीक मूल्यमापन
- क) कृती संशोधनाच्या पायऱ्या
- ड) अध्यापन अध्ययन प्रक्रिया आणि अभ्यासक्रम विकसन
- इ) आशय - विश्लेषणाच्या नियोजनाची गरज
- फ) अभ्यासक्रमाचा अंतिम मसुदा

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P1636

[Total No. of Pages : 4

[4752] - 101
M.Ed. (Semester - I) (General)
EDUCATION IN GLOBAL SOCIETY PHILOSOPHY
101 : Philosophical Foundation of Education
(2013Pattern)

Time : 2Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Word limit for questions of 15 marks is about 350 - 400.*
- 4) Word limit for questions of 5 marks is about 130 - 150.*
- 5) Students should strictly follow the given word limit.*
- 6) No suppliment will be provided.*

Q1) Explain the Educational Thoughts of Arbindo Ghosh with respect to following points **[15]**

- a) Concept of Education
- b) Aims of Education
- c) Learning & Teaching methods
- d) Teacher

OR

What is philosophy? What is the need of philosophy in Life & for teacher in practical? Explain with suitable examples.

Q2) Write the basic tenets of pragmatism. With respect to following points explain pragmatism **[15]**

- a) Aims of Education
- b) Curriculum
- c) Discipline & Freedom

As a Teacher, How will you apply Teaching methods of pragmatism?

OR

Write the meaning of values. Explain the need of spiritual & social values. As a Teacher, How will you inculcate spiritual & social values through your teaching?

P.T.O.

Q3) Write Short Notes (any four)

[20]

- a) Scope of philosophy
- b) Values of Jain philosophy
- c) Concept of Basic Education
- d) "Learn, Unite, fight", Explain this Educational thought of Dr Ambedkar
- e) Naturalism and its todays relevance
- f) Write any Five Defination of Education

Total No. of Questions : 3]

P1636

[4752] - 101
M.Ed. (Semester - I) (General)
EDUCATION IN GLOBAL SOCIETY PHILOSOPHY
101 : Philosophical Foundation of Education
(2013Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 - 400 आहे.
4) 05 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 - 150 आहे.
5) विद्यार्थ्यांने दिलेल्या शब्दमर्यादेचे काटेकोर पालन करावे.
6) पुरवणी देण्यात येणार नाही.

-
- प्रश्न 1) पुढील मुद्द्यांच्या आधारे अरविंद घोष यांचे शिक्षण विषयक विचार स्पष्ट करा. [15]
अ) शिक्षणाची संकल्पना
ब) शिक्षणाची ध्येये
क) अध्ययन व अध्यापन पद्धती
ड) शिक्षक

किंवा

तत्त्वज्ञान म्हणजे काय ? तत्त्वज्ञानाची जीवनातील व शिक्षकासाठीची प्रत्यक्ष गरज स्पष्ट करा. सोदाहरण स्पष्ट करा.

- प्रश्न 2) कार्यवादाची मुलभूत तत्त्वे लिहा. पुढील मुद्द्यांच्या आधारे कार्यवाद स्पष्ट करा. [15]
अ) शिक्षणाची ध्येये
ब) अभ्यासक्रम
क) शिस्त व स्वातंत्र्य

शिक्षक म्हणून कार्यवादाच्या अध्यापन पद्धतीचा तुम्ही कसा उपयोग कराल ?

किंवा

मूल्यांचा अर्थ लिहा. आध्यात्मिक व सामाजिक मूल्यांची आवश्यकता स्पष्ट करा. शिक्षक म्हणून, तुमच्या अध्यापनातून तुम्ही आध्यात्मिक व सामाजिक मूल्ये कशी रूजवाल ?

प्रश्न 3) टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) तत्त्वज्ञानाची व्याप्ती
- ब) जैन तत्त्वज्ञानाची मूल्ये
- क) मूलोद्योगी शिक्षणाची संकल्पना
- ड) 'शिका, संघटित व्हा व संघर्ष करा' हा डॉ. आंबेडकरांचा शैक्षणिक विचार स्पष्ट करा.
- इ) निसर्गवाद व त्याची आजच्या काळातील उपयोगिता.
- फ) शिक्षणाच्या कोणत्याही पाच व्याख्या लिहा.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P1637

[Total No. of Pages : 4

[4752] - 102
M.Ed. (General) (Semester - I)
EDUCATION IN GLOBAL SOCIETY
102 : Sociological Foundation of Education
(2013Pattern)

Time : 2Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Word limit for questions of 15 marks is about 350 to 400 words.*
- 4) Word limit for questions of 5 marks is about 130 to 150 words.*
- 5) Students should strictly follow the word limit given*
- 6) No supplement will be provided to the students.*

Q1) What is meant by Emotional Integration? State its need and importance in present situation. Suggest various activities to inculcate Emotional Integration. **[15]**

OR

Explain the concept of secularism and what are the functions of education in building secularism?

Q2) Explain the Nature of Globalization and discuss merits and demerits of Indian education system in Globalization age. **[15]**

OR

Explain relation between Education and following social variables. With examples.

- a) Education and culture
- b) Education and development
- c) Education and Family

P.T.O.

Q3) Write Short Note. (any four)

[20]

- a) Functions of educational sociology.
- b) Concept of social stratification
- c) Impact of terrorism and remedies on it
- d) Major Functions of Democracy regarding Education
- e) Economic and cultural Effects of Globalization
- f) Concept of 'Deschool Society'

Total No. of Questions : 3]

P1637

[4752] - 102
M.Ed. (General) (Semester - I)
EDUCATION IN GLOBAL SOCIETY
102 : Sociological Foundation of Education
(2013Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.
4) 05 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.
5) शब्दमर्यादा कटाक्षाने पाळावी.
6) पुरवणी दिली जाणार नाही.

प्रश्न 1) भावनिक एकात्मता म्हणजे काय? सद्यस्थितीत याची गरज व महत्त्व सांगा. भावनिक एकात्मता वाढीस लावण्यासाठी विविध उपक्रम सूचवा [15]

किंवा

धर्मनिरपेक्षतावाद म्हणजे काय? धर्मनिरपेक्षतावाद निर्माण करण्यासाठी शिक्षणाची कार्ये कोणती?

प्रश्न 2) जागतिकीकरणाचे स्वरूप स्पष्ट करा. जागतिकीकरणाच्या युगात भारतीय शिक्षणाचे स्वरूप व पद्धतीचे गुण दोषा सह चर्चा करा. [15]

किंवा

शिक्षण आणि पुढील सामाजिक चले यांचा संबंध सोदाहरण स्पष्ट करा.

- अ) शिक्षण आणि संस्कृती
ब) शिक्षण आणि विकास
क) शिक्षण आणि कुटुंब

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) शैक्षणिक समाजशास्त्राची कार्ये
- ब) सामाजिक स्तरीकरण – संकल्पना
- क) दहशतवादाचा परिणाम व त्यावरील उपाय
- ड) शिक्षणाच्या संदर्भात लोकशाही राज्याची मुख्य कार्ये
- इ) जागतिकीकरणाचे आर्थिक व सांस्कृतिक परिणाम
- फ) शाळा विरहित समाज – संकल्पना

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P1638

[Total No. of Pages : 4

[4752] - 103

M.Ed. (Gen.) (Semester - II)

103 : Advanced Educational Developmental Psychology
(Semester & Credit Based Course)

Time : 2Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Word limit for question of 15 marks is about 350 to 400 .*
- 4) *Word limit for question of 5 marks is about 130 to 150.*
- 5) *Students should strictly follow the word limit given.*
- 6) *No supplement will be provided to the students.*

Q1) Write the nature of associationism. Explain the laws of association given by associationism with examples. As a teacher, how will you use laws of association in day to day teaching learning? Write with examples **[15]**

OR

What do you mean by Trait theory? Which are the traits of personality according to cattell and Allport. As a teacher which activities will you organise for the development of personality of your students.

Q2) Explain Kohlberg's stages or moral development with its characteristics. Explain, how moral development affects student's thinking, behaviour and emotions. **[15]**

OR

Explain freud's Concept of Psycho-analysis. Write in detail, as a teacher how will you use different Diagnostic and Remedial Therapies of Psycho analysis to solve students Behavioural Problems.

P.T.O.

Q3) Write short notes (any four)

[20]

- a) As a teacher, how will you use, Gestalt's Principles in Teaching and learning
- b) Explain Man as a Bio-Psychological Organism
- c) Piaget's stages of cognitive development
- d) Importance of feedback in the development of motor skills
- e) Explain the Indian concept of personality Development
- f) Explain the factors affecting self-concept of students

Total No. of Questions : 3]

P1638

[4752] - 103

M.Ed. (Gen.) (Semester - II)

103 : विकासाचे प्रगत शैक्षणिक मानसशास्त्र
(Semester & Credit Based Course)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.
4) 05 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.
5) शब्दमर्यादा कटाक्षाने पाळावी.
6) पुरवणी दिली जाणार नाही.

-
- प्रश्न 1) साहचर्यवादाचे स्वरूप लिहा. साहचर्यवादाने सांगितलेले साहचर्याचे नियम सोदाहरण स्पष्ट करा. एक शिक्षक म्हणून दैनंदिन अध्ययन अध्यापनात साहचर्याच्या नियमांचा प्रभावी उपयोग कसा कराल ते सोदाहरण लिहा. [15]

किंवा

गुणतत्व उपपत्ती म्हणजे काय? कॅटेल व ऑलपोर्ट यांनी व्यक्तिमत्त्वाचे कोणते गुणविशेष सांगितले आहेत? शिक्षक म्हणून तुमच्या विद्यार्थ्यांचे व्यक्तिमत्व विकसित करण्यासाठी कोणत्या उपक्रमांचे आयोजन कराल?

- प्रश्न 2) कोह्लबर्ग यांनी सांगितलेल्या नैतिक विकासाच्या अवस्था वैशिष्ट्यासह स्पष्ट करा. विद्यार्थ्यांच्या विचार, वर्तन आणि भावना यांच्यावर नैतिक विकासाचा कसा परिणाम होतो ते स्पष्ट करा. [15]

किंवा

फ्रॉइडच्या मनोविश्लेषणवादी संकल्पना स्पष्ट करा. विद्यार्थ्यांमधील वर्तन समस्यांचे निराकरण करताना या संप्रदायातील विविध निदान व उपचार पद्धतींचा वापर शिक्षक या नात्याने कसा कराल ते सविस्तर लिहा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) शिक्षक म्हणून तुम्ही समष्टीवादी तत्वांचा अध्ययन-अध्यापनात कसा उपयोग कराल?
- ब) मानव: जैव मानसशास्त्रीय घटक
- क) पियाजेच्या बोधात्मक विकासाच्या अवस्था
- ड) कारक कौशल्यांच्या विकासातील प्रत्याभरणाचे महत्त्व
- इ) व्यक्तिमत्व विकासाची भारतीय संकल्पना स्पष्ट करा
- फ) विद्यार्थ्यांच्या 'स्व' संकल्पनांवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P1639

[Total No. of Pages : 4

[4752] - 104
M.Ed. (General)
104 : Advanced Psychology of Learning
(2013Pattern)

Time : 2Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Word limit for questions of 15 marks is about 350 to 400 words.*
- 4) Word limit for questions of 5 marks is about 130 to 150 words.*
- 5) Student should strictly follow the word limit given.*
- 6) No supplement will be provided to the students.*

Q1) Explain concept attainment Model with stages. How will we use this model for students meaningful learning. **[15]**

OR

Explain nature of sternbarg's Intelligence theory and its Educational implications with suitable examples.

Q2) Explain concept of Brain based learning. State principles of Brain based learning. Explain its importance in learning with suitable examples. **[15]**

OR

Illustrate Guilford's structure of Intellect (SOI) with appropriate diagram. How it is different from other theories of intelligence?

P.T.O.

Q3) Answer the following. (any four)

[20]

- a) How emotional intelligence affect on social intelligence? Write with examples.
- b) Write educational importance of Skinner's reinforcement scheme
- c) Illustrate Gagne's levels of hierarchical learning
- d) Classroom organization and management
- e) State usefulness of Asubel's model in teaching learning process
- f) State the importance of motivation in learning

Total No. of Questions : 3]

P1639

[4752] - 104
M.Ed. (General)
104 : Advanced Psychology of Learning
(2013Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नासाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द
4) 05 गुणांच्या प्रश्नासाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द
5) शब्दमर्यादा कटाक्षाने पाळावी.
6) पुरवणी दिली जाणार नाही.

प्रश्न 1) संकल्पना प्राप्ती प्रतिमान पायऱ्यांसह स्पष्ट करा. विद्यार्थ्यांचे अर्थपूर्ण अध्ययनासाठी या प्रतिमानाचा कसा वापर कराल? [15]

किंवा

स्टर्नबर्ग यांच्या बुद्धिमत्ता उपपत्तीचे स्वरूप स्पष्ट करा. या उपपत्तीचे शैक्षणिक उपयोजन सोदाहरण लिहा.

प्रश्न 2) मेंड आधारित अध्ययन संकल्पना स्पष्ट करा. मेंड आधारित अध्ययन तत्त्वे सांगून अध्ययन प्रक्रियेतील त्यांचे महत्त्व सोदाहरण स्पष्ट करा. [15]

किंवा

गिल्फोर्डने विकसित केलेले बुद्धिमत्तेचे प्रारूप आकृतीसह विशद करा. बुद्धिमत्तेच्या उत्तर उपपत्तीपेक्षा ही उपपत्ती वेगळी कशी आहे ते लिहा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

[20]

- अ) भावनिक बुद्धिमत्तेचा सामाजिक बुद्धिमत्तेवर होणारा परिणाम सोदाहरण लिहा.
- ब) स्किनरच्या दृढीकरण योजनेचे शिक्षणातील महत्त्व लिहा.
- क) गॅनेच्या श्रेणीबद्ध अध्ययनाचे स्तर विशद करा.
- ड) वर्ग संघटन आणि व्यवस्थापन
- इ) आसुबेल यांच्या प्रतिमानाची अध्ययन-अध्यापन प्रक्रियेतील उपयुक्तता सांगा.
- फ) प्रेरणेचे अध्ययनातील महत्त्व विशद करा.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P1640

[Total No. of Pages : 4

[4752] - 105
M.Ed. (General) (Semester - I)
(Course - 105) : EDUCATIONAL RESEARCH METHODOLOGY
(2013 Pattern)

Time : 2Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Word limit for question of 15 marks is about 350 - 400 words.*
- 4) *Word limit for question of 5 marks is about 130 - 150 words.*
- 5) *No supplement will be provided to the students.*

Q1) What do you understand by the research proposal. Explain the structure of research proposal with the help of example. **[15]**

OR

What are the different types of research methods? Explain experimental method with example.

Q2) a) What is meant by review of related literature. Explain the sources and need of review of related literature. **[10]**

b) Explain the meaning & nature of educational research. **[5]**

OR

What is meant by sampling? Explain methods of sampling in educational research.

P.T.O.

Q3) Write short notes (any four) :

[20]

- a) Variables.
- b) Importance of educational research.
- c) Characteristics of fundamental research.
- d) Forms of hypothesis.
- e) True - experimental design.
- f) Assumption - meaning & role.

Total No. of Questions : 3]

P1640

[4752] - 105
M.Ed. (General) (Semester - I)
(Course - 105) : EDUCATIONAL RESEARCH METHODOLOGY
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवतात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्द मर्यादा 350 - 400.
4) 05 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्द मर्यादा 130 - 150.
5) पुरवणी दिली जाणार नाही.
6) मराठी रूपांतराबाबत शंका असल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न विश्वसनीय मानावेत.

प्रश्न 1) संशोधन आराखडा म्हणजे काय? संशोधन आराखडाची संरचना उदाहरणासह स्पष्ट करा. [15]

किंवा

संशोधनाच्या विविध पद्धती कोणत्या? प्रायोगिक संशोधन पद्धती उदाहरणासह स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) अ) संबंधित साहित्याचा आढावा म्हणजे काय? संबंधित साहित्याच्या आढाव्याचे स्रोत व गरज स्पष्ट करा. [10]

ब) शैक्षणिक संशोधनाचा अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करा. [5]

किंवा

नमुना निवड म्हणजे काय? शैक्षणिक संशोधनातील नमुना निवडीच्या पद्धती स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) चले
- ब) शैक्षणिक संशोधनाचे महत्त्व
- क) मूलभूत संशोधनाची वैशिष्ट्ये
- ड) परिकल्पनेचे प्रकार
- इ) विशुद्ध प्रायोगिक अभिकल्प
- फ) गृहितके – अर्थ आणि भूमिका

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P1641

[Total No. of Pages : 4

[4752] - 106
M.Ed. (General) (Compulsory)
Data Collection and Inferential Statistics
(2013Pattern)

Time : 2Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to right indicate full marks.*
- 3) *Students should follow the given word limit.*
- 4) *In any situation, student should not be given supplement.*
- 5) *Use of simple calculator and statistical tables is allowed.*

Q1) a) Use the following data :

[5]

	Science Scores (X)	Marathi Scores (Y)
Mean (m)	28	32
Standard deviation (S.D.)	1.9	1.8
Coefficient of Correlation (γ_{xy})	0.9	

Determine regression equation of X on Y in score form. Predict the probable grade in science of student whoes marathi scores is 62

b) Calculate mean from the following Frequency distribution.

[5]

C. I.	30-34	25-29	20-24	15-19	10-14	5-9
Frequency	3	3	5	4	3	2

c) Write note on Interview Schedule. (Word limit - 150)

[5]

OR

a) Calculate Quartile deviation from the given frequency distribution (Given $Q_1 = 15.65$)

C. I.	45-49	40-44	35-39	30-34	25-29	20-24	15-19	10-14	5-9	0-4
Frequency	1	2	3	6	8	17	26	11	2	0

b) Calculate T-Scores and z-scores if scores of Anuj is 81 & that of swaroop is 60 from the distribution having mean 70 and standard deviation 15.

c) Write note on use of e-tools in educational research. (Word- limit - 150 Words)

P.T.O.

Q2) 21 Students were randomly allotted to three groups having 7 students in each for experimental treatment. Each group received different treatment. At the end of experiment the scores obtained by students in the test are as follows [15]

Group - I	Group - II	Group - III
15	10	8
14	9	7
13	8	6
12	7	5
11	6	4
13	8	6
10	7	5

Test the significance of difference among mean scores of groups using Analysis of variance Technique. (ANOVA)

OR

a) Calculate coefficient of correlation using pearson's product moment method between the scores of political science and History given below and Interpret your answer. [10]

History (X)	20	13	35	16	23	26	13	19	24	28
Political Science (Y)	26	18	24	12	24	31	19	11	23	25

b) Explain concept of tetrachoric correlation. (Word Limit - 150) [5]

Q3) Write Notes on any Four of the following. (Word. limit - 150) [20]

- Use of computer in data analysis
- Attitude scale and educational research
- Properties of Normal Probability curve
- Ogive
- Sampling error
- Chapterization of Research report

Total No. of Questions : 3]

P1641

[4752] - 106
M.Ed. (General) (Compulsory)
Data Collection and Inferential Statistics
(2013Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना : मराठी रूपांतराबाबत शंका वाटल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न विश्वसनीय मानावेत.

प्रश्न 1) अ) खालील माहितीचा वापर करा. [5]

	विज्ञान गुण (X)	मराठी गुण (Y)
मध्यमान (M)	28	32
प्रमाण विचलन (S.D.)	1.9	1.8
सहसंबंध गुणक (γ_{xy})	0.9	

प्राफांकाच्या स्वरूपातील Y वर अवलंबून असलेले X चे प्रतिगमन समीकरण मिळवा. एका विद्यार्थ्याचे मराठीचे गुण 55 असतील तर त्याचे विज्ञानातील गुणांचे भाकित करा.

ब) खालील वारंवारिता वितरणावरून मध्यमान काढा. [5]

वर्गांतर	30-34	25-29	20-24	15-19	10-14	5-9
वारंवारिता	3	3	5	4	3	2

क) टीप लिहा – मूलाखत सूची. (शब्द मर्यादा – 150) [5]

किंवा

अ) खालील वारंवारिता वितरणावरून चतुर्थक विचलन काढा. (दिलेली माहिती $Q_1 = 15.65$)

वर्गांतर	45-49	40-44	35-39	30-34	25-29	20-24	15-19	10-14	5-9	0-4
वारंवारिता	1	2	3	6	8	17	26	11	2	0

ब) मध्यमान 70 व प्रमाण विचलन 15 असलेल्या वितरणामधील अणुजचे गुण 81 व स्वरूपचे गुण 60 असतील तर त्यांचे T- गुणांक व z- गुणांक काढा.

क) टीप लिहा – शैक्षणिक संशोधनामध्ये ई-साधनांचा उपयोग. (शब्द मर्यादा – 150)

प्रश्न 2) प्रायोगिक उपचारासाठी 21 विद्यार्थी प्रत्येकी 7 विद्यार्थी याप्रमाणे तीन गटात यादृच्छिकपणे विभागले. प्रत्येक गटाला वेगवेगळे उपचार दिले. प्रयोगाच्या शेवटी विद्यार्थ्यांना दिलेल्या चाचणीमधील गुण खालील प्रमाणे आहेत. [15]

गट - I	गट - II	गट - III
15	10	8
14	9	7
13	8	6
12	7	5
11	6	4
13	8	6
10	7	5

प्रसरण विश्लेषण तंत्राचा (ANOVA) उपयोग करून गटांच्या मध्यमानातील फरकाची सार्थता तपासा.

किंवा

अ) खालिल माहितीवरून पिअरसनच्या परिघात परिगुणन पद्धतीने राज्यशास्त्राचे गुण व इतिहासाचे गुण यातील सहसंबंध गुणक काढा आणि तुमच्या उत्तराचा अन्वयार्थ लिहा. [10]

इतिहास (X)	20	13	35	16	23	26	13	19	24	28
राज्यशास्त्र (Y)	26	18	24	12	24	31	19	11	23	25

ब) चतुष्खंडात्मक सहसंबंध ही संकल्पना स्पष्ट करा. (शब्द मर्यादा – 150) [5]

प्रश्न 3) खालील पैकी कोणत्याही चारांवर टिपा लिहा. (शब्द मर्यादा – 150) [20]

- अ) माहिती विश्लेषणामध्ये संगणकाचा उपयोग
- ब) अभिवृत्ती शलाका (Scale) आणि शैक्षणिक संशोधन
- क) प्रसामान्य संभव वक्राची वैशिष्ट्ये
- ड) ऊर्ध्वगामी वक्र
- इ) नमुना निवडीतील त्रुटी
- फ) संशोधन अहवालाचे प्रकरणीकरण

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P1634

[4752] - 11

[Total No. of Pages : 4

M. Ed. (General)

EDUCATION

History of Education and Problems of Education

(Optional)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Answers to the two sections should be written in separate answer books*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*
- 4) *Long answers should have 350 - 400 words and short answers should have 130 - 150 words.*
- 5) *No supplement will be provided.*

SECTION - I

Q1) Do you think that Macaulay's minutes has historical significance in Indian Education? Explain. **[15]**

OR

Review education in Vedic and Buddhist period.

Q2) Bring out the importance of Indian Education commission (1964-66) for Indian Education. **[15]**

OR

Explain the constitutional provisions for Education till today.

Q3) Write notes on any four of the following: **[20]**

- a) Education in Muslim period
- b) Woods Despatch
- c) Policy of Education 1986
- d) Sargent Commission
- e) Education as a fundamental right
- f) University Education commission 1948

P.T.O.

SECTION - II

Q4) Make an evaluation of development and progress of Education during Five year plans **[15]**

OR

What are the social problems in Indian Education? Explain

Q5) Explain the crisis in Higher Education **[15]**

OR

Do you think that the problem at primary Education level is that of improving the quality? Suggest remedies

Q6) Write notes on any four of the following: **[20]**

- a) Impact of politics on Education
- b) Technical Education
- c) NCERT
- d) Women Education
- e) Problems of Education at secondary level
- f) NCTE

Total No. of Questions :6]

P1634

[4752] - 11

M. Ed. (General)

EDUCATION

History of Education and Problems of Education

(Optional)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवतात.

विभाग - 1

प्रश्न 1) भारतीय शिक्षणात मेकॉलेच्या खलित्याला ऐतिहासिक महत्व आहे असे तुम्हास वाटते का ते स्पष्ट करा. [15]

किंवा

वैदिक आणि बौद्ध काळी शिक्षण कसे होते त्याचा आढावा घ्या.

प्रश्न 2) भारतीय शिक्षणात इंडियन एज्युकेशन कमिशन (1964-66) (कोठारी आयोग) चे महत्व कोणते आहे. ते स्पष्ट करा. [15]

किंवा

शिक्षणासाठी भारतात आजपर्यंत कोणत्या तरतुदी राज्यघटनेत केल्या आहेत ते स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) पुढील पैकी चार वर टिपा लिहा. [20]

अ) मुस्लिम काळातील शिक्षण

ब) वुड्स डिसपेंच

क) 1986 चे शिक्षण विषयक धोरण

ड) सार्जट आयोग

इ) शिक्षणाचा मूलभूत हक्क

फ) विद्यापीठ शिक्षण आयोग 1948

विभाग - 2

प्रश्न 4) पंचवार्षिक योजनेद्वारा शैक्षणिक विकास कसा झाला त्याचे मूल्यमापन करा. [15]
किंवा

भारतीय शिक्षणात सामाजिक समस्या कोणत्या आहेत ते स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) उच्च शिक्षणातील पेचप्रसंग स्पष्ट करा. [15]
किंवा

प्राथमिक शिक्षणातील खरी समस्या तेथील गुणवत्ता सुधारण्याची आहे? या बाबत तुमचे मत लिहून काही उपाय सुचवा.

प्रश्न 6) पुढील पैकी चार वर टीपा लिहा. [20]

- अ) शिक्षणावर राजकारणाचा प्रभाव
- ब) तांत्रिक शिक्षण
- क) एन्. सी. ई. आर. टी
- ड) स्त्रियांसाठी शिक्षण
- इ) माध्यमिक शिक्षणातील समस्या
- फ) एन्. सी. टी. ई

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P1635

[Total No. of Pages : 4

[4752] - 12
M.Ed. (General) (Optional Paper)
EDUCATION
Advanced Educational Statistics
(2008 Pattern)

Time : 3Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Two sections are to be written in two separate answer-books.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*
- 4) *Use of simple calculator and statistical tables is allowed.*
- 5) *Supplement should not be given in any situation.*
- 6) *Word limit for Que. 3 & 6 is 150 words.*

SECTION - I

Q1) Explain method of analysing variance with an hypothetical example. **[15]**

OR

Explain T-scaling in brief.

Q2) Explain defects in normal probability curve. Explain any two uses of it in the field of Education. **[15]**

OR

a) Explain use of advanced educational statistics in the field of Educational Research. **[10]**

b) Explain significance of standard deviation. **[5]**

Q3) Write notes on any four of the following : **[20]**

- a) Concept of co-variance.
- b) Standard scores.
- c) Properties of normal probability curve.
- d) Significance of mean.
- e) Concept of percentile scaling.
- f) Coefficient of correlation.

P.T.O.

SECTION - II

Q4) When is it appropriate to use non-parametric tests? Explain sign test with an hypothetical example. **[15]**

OR

What are the regression lines in a scatter diagram? Explain their use in prediction with the help of hypothetical example.

Q5) What are basic assumptions in factor analysis? Explain in brief centroid method of factor analysis. **[15]**

OR

What do you mean validity of test scores? Explain in brief any two methods of establishing it.

Q6) Write notes on any four of the following : **[20]**

- a) Applications of partial correlation.
- b) Graphical presentation of correlation matrix.
- c) Reliability of test scores.
- d) Chi-square test.
- e) Factor saturation.
- f) Point-bi-serial correlation.

Total No. of Questions : 6]

P1635

[4752] - 12
M.Ed. (General) (Optional Paper)
EDUCATION
Advanced Educational Statistics
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : मराठी रूपांतराबाबत शंका वाटल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न विश्वसनीय मानावेत.

विभाग - I

- प्रश्न 1) काल्पनिक उदाहरणाच्या सहाय्याने प्रसरण (व्हरायन्स) विश्लेषणाची पद्धती स्पष्ट करा. [15]
किंवा
टी - स्केलींग थोडक्यात स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) प्रसामान्य संभव वक्राचे दोष स्पष्ट करा. प्रसामान्य संभव वक्राचे शिक्षणक्षेत्रातील कोणतेही दोन उपयोग स्पष्ट करा. [15]
किंवा
अ) शैक्षणिक संशोधनातील, प्रगत शैक्षणिक संख्याशास्त्राचे उपयोग स्पष्ट करा. [10]
ब) प्रमाण विचलनाची महत्त्वपूर्णता स्पष्ट करा. [5]
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर टीपा लिहा. [20]
अ) सहप्रसरण (को - व्हरायन्स) ची संकल्पना
ब) प्रमाणित प्राप्तांक
क) प्रसामान्य संभव वक्राचे गुणधर्म
ड) मध्यमानाची महत्त्वपूर्णता
इ) शततमक स्केलींगची संकल्पना
फ) सहसंबंध सहगुणक

विभाग - II

प्रश्न 4) अपरिमितीय (नॉन-पॅरामेट्रीक) कसोट्या केंव्हा वापरणे योग्य ठरते? काल्पनिक उदाहरणाच्या सहाय्याने चिन्ह कसोटी स्पष्ट करा. [15]

किंवा

विस्तरण चित्रातील प्रतिगमन रेषा म्हणजे काय? प्रतिगमन रेषांचा, भाकित करण्यामधील उपयोग काल्पनिक उदाहरणाच्या सहाय्याने स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) घटक विश्लेषणातील मूलभूत गृहितके (Assumptions) कोणती? घटक विश्लेषणाची सेंट्रॉईड (Centroid) पद्धती थोडक्यात स्पष्ट करा. [15]

किंवा

तुमच्या मते, कसोटी प्राप्तांकांची सप्रमाणता म्हणजे काय? सप्रमाणता प्रस्थापित करण्याच्या कोणत्याही दोन पद्धती थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्रश्न 6) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर टीपा लिहा. [20]

- अ) भागशः सहसंबंधाचे उपयोजन
- ब) सहसंबंध मॅट्रिक्सचे आरेखीत सादरीकरण
- क) कसोटी प्राप्तांकांची विश्वसनियता
- ड) काय - स्क्वेअर कसोटी
- इ) घटक संहतीकरण (Saturation)
- फ) बिंदू-द्वी-श्रेणिक सहसंबंध

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P1626

[Total No. of Pages : 4

[4752] - 2
M.Ed. (Gen.) (Compulsory)
Advanced Educational Psychology
(2008 Pattern)

Time : 3Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Answers to the two sections should be written in separate answer books*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*
- 4) *Word limit for questions of 15 marks is about 350 - 400 .*
- 5) *Word limit for questions of 5 marks is about 130 - 150.*
- 6) *No supplement will be provided to students.*

SECTION - I

Q1) Explain stages of Cognitive Development given by Piaget. How, the knowledge of these stages will be useful to the Teacher in teaching learning? **[15]**

OR

Explain Freud's concept of psycho analysis. Write in detail, as a teacher how will you use different Diagnostic and Remedial Therapies of Psycho-analysis to solve students Behavioural problems.

Q2) What do you mean by self concept? Discuss factors affecting self-Concept of students. What efforts will you take to develop self Concept of students? **[15]**

OR

Explain nature and characteristic features of structuralism Explain its contribution to Education.

P.T.O.

Q3) Write short notes (any four) [20]

- a) Laws of association of ideas
- b) Stages in Problem solving
- c) Indian concept of personality Development
- d) The importance of Interest and Attitude in Affective Development
- e) Allport's theory of personality
- f) Factors Affecting Development

SECTION - II

Q4) Explain the nature of Guilford's theory of intelligence with the help of a diagram. Give the educational importance of Guilford's theory with suitable examples. [15]

OR

Explain concept of constructivism. Explain its importance in the teaching-learning process.

Q5) Explain Bruner's Concept attainment model. Give the importance of Bruner's model in the teaching learning process. [15]

OR

Explain the Concept of Creativity. Which techniques will you use to develop Creativity in your students

Q6) Write Short Notes (any four) [20]

- a) Stress reduction and its merits
- b) Classroom organisation and Management
- c) Importance of motivation in learning
- d) Importance of Role playing
- e) Emotional Intelligence
- f) Factors influencing learning

Total No. of Questions : 6]

P1626

[4752] - 2
M.Ed. (Gen.) (Compulsory)
प्रगत शैक्षणिक मानसशास्त्र
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) दोन्ही विभागांची उत्तरे स्वतंत्र उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) 15 गुणांच्या शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द आहे.
5) 05 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द आहे.
6) पुरवणी दिली जाणार नाही.

विभाग - I

- प्रश्न 1) पियाजे यांनी सांगितलेल्या विकासाच्या अवस्था स्पष्ट करा. या अवस्थांचे ज्ञान शिक्षकाला अध्ययन अध्यापनात कसे उपयुक्त ठरते? [15]

किंवा

फ्रॉईडच्या मनोविश्लेषणवादी संकल्पना स्पष्ट करा. विद्यार्थ्यांमधील वर्तन समस्यांचे निराकरण करताना या संप्रदायातील विविध निदान व उपचार पद्धतींचा वापर शिक्षक या नात्याने कसा कराल ते लिहा.

- प्रश्न 2) स्व - संकल्पना म्हणजे काय? विद्यार्थ्यांच्या स्व - संकल्पनेवर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा. विद्यार्थ्यांची स्वसंकल्पना विकसित करण्यासाठी तुम्ही कोणते प्रयत्न कराल? [15]

किंवा

रचनावादाचे स्वरूप आणि गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. रचनावादाचे शैक्षणिक योगदान स्पष्ट करा.

- प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
- अ) कल्पना साहचर्याचे नियम
ब) समस्या विमोचनाच्या पायऱ्या
क) व्यक्तिमत्व विकासाची भारतीय संकल्पना
ड) भावात्मक विकासात अभिरूची व अभिवृत्तीचे महत्त्व
इ) ऑलपोर्टची व्यक्तिमत्वाची उपपत्ती
फ) विकासावर परिणाम करणारे घटक

विभाग - II

- प्रश्न 4) गिल्फोर्ड यांच्या बुद्धिमत्ता उपपत्तीचे स्वरूप आकृतीसह स्पष्ट करा. गिल्फोर्डच्या उपपत्तीचे शैक्षणिक महत्त्व सोदाहरण सांगा. [15]

किंवा

ज्ञानरचनावादची संकल्पना स्पष्ट करा. अध्ययन अध्यापन प्रक्रियेतील त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

- प्रश्न 5) ब्रुनरचे संकल्पना प्राप्ती प्रतिमान स्पष्ट करा. ब्रुनरच्या संकल्पनाप्राप्ती प्रतिमानाची अध्ययन - अध्यापन प्रक्रियेतील उपयुक्तता सांगा. [15]

किंवा

सर्जनशीलता संकल्पना स्पष्ट करा. तुमच्या विद्यार्थ्यांची सर्जनशीलता विकसित करण्यासाठी तुम्ही कोणत्या विविध तंत्रांचा वापर कराल?

- प्रश्न 6) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
- अ) तणाव कपातीकरण आणि त्याचे फायदे
ब) वर्ग संघटन आणि व्यवस्थापन
क) अध्ययनातील प्रेरणेचे महत्त्व
ड) भूमिका पालनाचे महत्त्व
इ) भावनिक बुद्धिमत्ता
फ) अध्ययनावर परिणाम करणारे घटक

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P1642

[Total No. of Pages : 4

[4752] - 201
M.Ed. (General) (Semester - II)
207 : TEACHER EDUCATION
(2013 Pattern) (Optional)

Time : 2Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Answers limits 350 - 400 words for 15 marks questions. 130 - 150 words for 5 marks question.*
- 4) *Supplement will not be provided.*

Q1) Explain development of teacher education in pre-independence period. Illustrate its usefulness in present situation. **[15]**

OR

Explain importance of practical work in teacher training. How will you use practical work of teacher training in your teaching learning process? Explain with proper example

Q2) Give information of following teaching methods. How will you take active participation of students in your teaching? Explain with proper example. **[15]**

- a) Discussion Method
- b) Workshop

OR

Explain concept of pre-service and in-service teacher training programme. Write down need of inservice training for quality enhancement of teaching profession.

P.T.O.

Q3) Write short notes on any four

[20]

- a) Need of Intemship in teacher education
- b) Functions of University Grants Commission (UGC)
- c) Need of research in teacher education
- d) Importance of observation in practice lesson
- e) Need of special training
- f) Role of Co-operating schools in teacher education

Total No. of Questions : 3]

P1642

[4752] - 201
M.Ed. (General) (Semester - II)
207 : TEACHER EDUCATION
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)(Optional)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्द मर्यादा 350 ते 400 शब्द.
4) 05 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्द मर्यादा 130 ते 150 शब्द.
5) शब्द मर्यादा कटाक्षाने पाळावी.
6) पुरवणी दिली जाणार नाही.

प्रश्न 1) स्वातंत्र्यपूर्व कालखंडातील शिक्षक शिक्षणाचा विकास स्पष्ट करा. सद्य परिस्थितीत त्या शिक्षण पद्धतीची उपयुक्तता सोदाहरण स्पष्ट करा. [15]

किंवा

शिक्षक प्रशिक्षणामध्ये प्रात्यक्षिक कार्याचे महत्त्व स्पष्ट करा. शिक्षक प्रशिक्षणातील प्रात्यक्षिक कार्याचा तुमच्या अध्ययन-अध्यापन प्रक्रियेमध्ये कसा उपयोग कराल सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालील अध्यापन पद्धतींची माहिती सांगा. तुम्ही तुमच्या अध्यापनामध्ये विद्यार्थ्यांचा सक्रिय सहभाग कसा घ्याल? ते सोदाहरण स्पष्ट करा. [15]

अ) चर्चा पद्धती

ब) कार्यशाळा

किंवा

सेवापूर्व व सेवांतर्गत शिक्षक प्रशिक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करा. शिक्षकांच्या व्यावसायिक गुणवत्ता वाढीसाठी सेवांतर्गत प्रशिक्षणाची गरज लिहा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा.

[20]

- अ) शिक्षक शिक्षणात छात्रसेवाकालाची गरज
- ब) विद्यापीठ अनुदान आयोगाची (U.G.C.) कार्ये
- क) शिक्षक शिक्षणात संशोधनाची गरज
- ड) सरावपाठ निरीक्षणाचे महत्त्व
- इ) विशेष प्रशिक्षणाची आवश्यकता
- फ) शिक्षक शिक्षणात सहकारी शाळांची भूमिका

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P1643

[Total No. of Pages : 4

[4752] - 202
M.Ed. (General) (Optional) (Semester - II)
205 - Educational Management
(2013 Pattern) (Paper - I)

Time : 2Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Word limit for the question of 15 marks is about 350 to 400.*
- 4) Word limit for question of 5 marks is about 130 to 150.*
- 5) Students should strictly follow the word limit.*
- 6) No supplement will be provided to the students.*

Q1) Explain the concept and importance of - Institutional planning. Why is it necessary for a manager to take care of Human Resources in Institutional planning. Explain with examples. **[15]**

OR

Explain the concept of Accreditation. Write parameters of accreditation of a Teacher Education Institution. Explain how does Accreditation assist in Qualitative improvement of an institution.

Q2) Write nature of communication process. Explain communication skills. Use the modern information technology for the effective educational communication. Explain with examples. **[15]**

OR

What are the different sources of finance for higher Education? Explain with examples, as a Headmaster, how will you utilise different types of grant in proper and effective manner?

P.T.O.

Q3) Write short Notes (any four)

[20]

- a) Write difference between management and educational management
- b) Functions of U.G.C.
- c) Principles of educational finance
- d) New trends and techniques of modern supervision
- e) Application of management concept in curriculum development.
- f) Need of management in the field of education

Total No. of Questions : 3]

P1643

[4752] - 202
M.Ed. (General) (Optional) (Semester - II)
205 - Educational Management
(2013 Pattern) (Paper - I)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांसाठी शब्द मर्यादा 350 ते 400 शब्द.
4) 05 गुणांसाठी शब्द मर्यादा 130 ते 150 शब्द.
5) शब्द मर्यादा कटाक्षाने पाळावी.
6) पुरवणी दिली जाणार नाही.

प्रश्न 1) संस्था निहाय नियोजन संकल्पना आणि महत्त्व स्पष्ट करा. संस्थानिहाय नियोजन करताना व्यवस्थापकाला मानवी साधन संपत्तीची काळजी घेणे का आवश्यक आहे ते सोदाहरण लिहा. [15]

किंवा

अधिस्विकृती संकल्पना स्पष्ट करा. शिक्षक प्रशिक्षण संस्थेच्या अधिस्विकृतीचे निकष लिहा. अधिस्विकृतीमुळे संस्थेच्या गुणवत्ता विकासात कशी मदत होते स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) संप्रेषण प्रक्रियेचे स्वरूप लिहा. संप्रेषण कौशल्ये स्पष्ट करा. परिणामकारक शैक्षणिक संप्रेषणासाठी माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञानाचा उपयोग सोदाहरण स्पष्ट करा. [15]

किंवा

उच्चशिक्षणाकरिता वित्ताचे विविध स्रोत कोणते? मुख्याध्यापक म्हणून विविध प्रकारच्या अनुदानाचा परिणामकारक उपयोग कसा कराल ते सोदाहरण लिहा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) व्यवस्थापन आणि शैक्षणिक व्यवस्थापन यातील फरक लिहा.
- ब) यु. जी. सी. ची कार्ये लिहा.
- क) शैक्षणिक वित्तची तत्वे लिहा.
- ड) अधुनिक पर्यवेक्षणाचे नव प्रवाह आणि तंत्रे.
- इ) अभ्यासक्रम विकसनात व्यवस्थापनाचे उपयोजन.
- फ) शैक्षणिक क्षेत्रातील व्यवस्थापनाची गरज.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P1644

[Total No. of Pages : 2

[4752] - 203

M.Ed. (Optional V) (General) (Semester - II)

209 : Guidance and Counseling

(2013 Pattern)

Time : 2Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain with examples Intelligence test, personality inventory, interest inventory are the Testing devices of guidance by referring following points. **[15]**

- a) Concept
- b) Limitations
- c) Utility in guidance

OR

What is job analysis? What are the objectives of job analysis? Which points you should consider while making job analysis, explain with examples.

Q2) What is counseling? Explain the Sigmund Freud's Psychoanalytic Theory. Explain the utility of this theory in counseling with example. **[15]**

OR

What is placement? What are the types of placement? Explain the importance and purposes of follow up services with an example.

Q3) Write Short Notes (any four) **[20]**

- a) Responsibility of community about the placement Service.
- b) Need of Moral guidance in School.
- c) Use of Technology in the collection of occupation information.
- d) Concept and Limitations of non-directive counseling.
- e) Importance of home-visit technique in guidance.
- f) Need of School counselor in present situation.

P.T.O

P1644

[4752] - 203
M.Ed. (Optional V) (General) (Semester - II)
209 : Guidance and Counseling
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सुचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) बुद्धिमत्तामापन कसोटी, व्यक्तिमत्त्वमापन शोधिका आणि अभिरूची शोधिका या मार्गदर्शनाच्या प्रमाणित साधनांचे स्पष्टीकरण खालील मुद्द्यांच्या आधारे करा. [15]

- अ) संकल्पना
ब) मर्यादा
क) मार्गदर्शनातील उपयुक्तता

किंवा

रोजगार पृथक्करण म्हणजे काय? रोजगार पृथक्करणाची उद्दिष्ट्ये कोणती? रोजगार पृथक्करण करत असताना कोणते मुद्दे लक्षात घ्याल ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) समुपदेशन म्हणजे काय? सिग्मंड फ्रॉईड यांची मनोविश्लेषणवादी उपपत्ती स्पष्ट करा. या उपपत्तीची समुपदेशनातील उपयुक्तता सोदाहरण स्पष्ट करा. [15]

किंवा

स्थापना कार्य म्हणजे काय? स्थापना कार्याचे प्रकार कोणते? अनुधावन कार्याचे महत्त्व व उद्देश सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) स्थापना कार्यामध्ये समाजाची जबाबदारी.
ब) नैतिक मार्गदर्शनाची शाळेतील गरज.
क) आधुनिक तंत्रज्ञानाचा व्यवसायविषयक माहिती संकलनात उपयोग.
ड) अनिर्देशित समुपदेशनाची संकल्पना व मर्यादा.
इ) 'गृहभेटी' तंत्राचे मार्गदर्शनातील महत्त्व.
फ) शालेय समुपदेशकाची सद्यस्थितीतील गरज.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P1645

[Total No. of Pages : 2

[4752] - 204

M.Ed. (General) (Semester - II)

214 : Educational Technology and e - learning
(2013 Pattern) (Optional - X)

Time : 2Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Word limit for questions of 15 marks is about 350 to 400.*
- 4) *Word limit for questions of 5 marks is about 130 to 150.*
- 5) *Student should strictly follow the word limit given.*
- 6) *No supplement will be provided to the student.*

Q1) What is Educational Technology? Explain that Educational Technology as a system approach? **[15]**

OR

What is Task Analysis? Explain the process of Task Analysis.

Q2) What is e-Learning? Explain the management and Implementation of e-Learning. With illustration. **[15]**

OR

What is multimedia? Explain the usage of multimedia in the field as teaching - Learning process

Q3) Give answer in short (any four) **[20]**

- a) Web Based Training
- b) principles of communication
- c) Teaching and Instruction
- d) Computer assisted instruction
- e) Stages of teaching
- f) Online learning management system

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P1645

[4752] - 204
M.Ed. (General) (Semester - II)
214 : Educational Technology and e - learning
(2013 Pattern) (Optional - X)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवतात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.
4) 05 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.
5) शब्दमर्यादा कटाक्षाने पाळावी
6) पुरवणी दिली जाणार नाही.

-
- प्रश्न 1) शैक्षणिक तंत्रज्ञान म्हणजे काय? शैक्षणिक तंत्रज्ञान हे प्रणाली उपागम कसे हे स्पष्ट करा. [15]
किंवा
कार्यनिती विश्लेषण म्हणजे काय? कार्यनिती विश्लेषणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) ई-अध्ययन म्हणजे काय? ई-अध्ययनाचे व्यवस्थापन व अंमलबजावणी सोदाहरण स्पष्ट करा. [15]
किंवा
बहुमाध्यम म्हणजे काय? अध्यापन – अध्ययन प्रक्रियेत बहुमाध्यमांचा वापर स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही चार) [20]
अ) वेब आधारित प्रशिक्षण
ब) संप्रेषणाचे तत्त्व
क) अध्यापन आणि अनुदेशन
ड) संगणक सहाय्यित अनुदेशन
इ) अध्यापनाचे टप्पे
फ) ऑनलाईन अध्ययन व्यवस्थापन प्रणाली

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P2827

[Total No. of Pages : 2

[4752] -205

M.Ed. (General) (Semester - II)

210 : Testing, Measurement and Evaluation in Education
(2013 Pattern) (Optional)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicates full marks.*
- 3) *Use of simple calculator and statistical tables is allowed.*
- 4) *Students should follow the given word limit.*
- 5) *In any situation students should not be given supplement.*

Q1) Explain the scaling methods in the field of education.[word limit - 450] [15]

OR

Explain in detail the types of evaluation. [word limit - 450]

Q2) Explain the steps involved in standardization of test.[word limit - 450] [15]

OR

What do you mean by validity? Explain the factors affecting the validity.
[word limit - 450]

Q3) Write notes on any four of the following. [Word limit - 150] [20]

- a) Online examination.
- b) Continuous remedial internal assessment.
- c) Influence of environmental factors on test scores.
- d) Testing of teaching process.
- e) Item analysis.
- f) Semester system.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P2827

[4752] -205

M.Ed. (General) (Semester - II)

210 : Testing, Measurement and Evaluation in Education

(2013 Pattern) (Optional)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :ह 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मराठी रूपांतराबाबत शंका असल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न विश्वसनिय मानावेत.

प्रश्न 1) शिक्षण क्षेत्रातील मापनाच्या पध्दती स्पष्ट करा. (शब्द मर्यादा - 450) [15]

किंवा

मूल्यमापनाचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा. (शब्द मर्यादा - 450)

प्रश्न 2) कसोटी प्रमाणिकीकरणामध्ये अंतर्भूत पायऱ्या स्पष्ट करा. (शब्द मर्यादा - 450) [15]

किंवा

सप्रमाणता म्हणजे काय? सप्रमाणतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. (शब्द मर्यादा - 450)

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर टीपा लिहा. (शब्द मर्यादा - 150) [20]

- अ) ऑनलाईन (Online) परीक्षा
ब) सातत्यपूर्ण उपचारात्मक अंतर्गत मूल्यमापन
क) परिस्थितीजन्य घटकांचा कसोटी प्राप्तांकावर पडणारा प्रभाव
ड) अध्यापन प्रक्रियेचे परीक्षण
इ) घटक विश्लेषण (Item Analysis)
फ) सत्र पध्दती

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P1646

[Total No. of Pages : 3

[4752] - 206
M.Ed. (General) (Semester - II)
206 : Comparative Education
(2013 Pattern) (Optional Paper - II)

Time : 2Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Answers to Q. 1 & Q. 2 Should be between 350 to 400 words each.*
- 4) *Answers to Q. 3 Should be between 140 to 150 words each.*
- 5) *Students should follow the given word limitations.*
- 6) *In any situation students will not get suppliments.*

Q1) Explain the concept, scope and Need of comparative Education and write methods of Comparative Education. **[15]**

OR

Explain the problems of Education in Developing and Under Developed contries with reference to following problems :

- a) Higher Education
- b) Adult Education
- c) Finance

Q2) Children's educational experiences are shaped not just by school realities, but also by the values and ideology of the State, as also by national policies and local pressures and also by Culture and history, Compare the primary education between India and England in this backdrop. **[15]**

OR

Explain the role of private sector in education system of the United kingdom at school level.

P.T.O.

Q3) Write short Note (any four) :

[20]

- a) Comparative education : An Indian Perspective.
- b) Problems of women Education.
- c) History of Comparative Education.
- d) Teacher Education and Teachers Status.
- e) Role of private sector in education in Japan.
- f) New trends in Education to be studied in world perspective.

Total No. of Questions : 3]

P1646

[4752] - 206
M.Ed. (General) (Semester - II)
206 : Comparative Education
(2013 Pattern) (Optional Paper - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

प्रश्न 1) तुलनात्मक शिक्षणाची संकल्पना, व्याप्ती आणि गरज स्पष्ट करा. आणि तुलनात्मक शिक्षणाच्या पद्धती लिहा. [15]

किंवा

विकसनशील आणि अविकसित राष्ट्रांच्या शिक्षणातील समस्या खालील मुद्द्यांच्यानुसार स्पष्ट करा.

- अ) उच्च शिक्षण
- ब) प्रौढ शिक्षण
- क) आर्थिक

प्रश्न 2) बालकांच्या शैक्षणिक अनुभवांना फक्त विद्यालय आकार देत नाही, तर राष्ट्राची मूल्य आणि विचारधारा सुद्धा, तसेच राष्ट्रीय नीति, स्थानीय दबाव व संस्कृति आणि इतिहास सुद्धा ! या पृष्ठभूमिमध्ये भारत आणि इंग्लंडची प्राथमिक शिक्षणाची तुलना करा. [15]

किंवा

विद्यालय स्तरावर संयुक्त राज्य (इंग्लंड) (यू. के) च्या शिक्षण व्यवस्थेमध्ये खाजगी क्षेत्राचे योगदान स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) तुलनात्मक शिक्षण : एक भारतीय परिप्रेक्ष्य
- ब) स्त्री शिक्षणाच्या समस्या
- क) तुलनात्मक शिक्षणाचा इतिहास
- ड) शिक्षक शिक्षण आणि शिक्षकांची सद्यास्थिती
- इ) जपानमधील शिक्षणात खाजगी क्षेत्राची भूमिका
- फ) जागतिक पार्श्वभूमिवरील शिक्षणातील नवीन विचारप्रवाह

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P1647

[Total No. of Pages : 4

[4752] - 207

M.Ed. (General) (Semester - II)

**208 : Education of Children With Special Needs
(2013 Pattern)**

Time : 2Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Word limit for the question of 15 marks is 350 - 400.*
- 4) *Word limit for question of 5 marks is 130 - 150.*
- 5) *Students should strictly follow the given word limit.*
- 6) *No supplement will be provided.*

Q1) Write the concept, nature and characteristics of learning disabilities. As a teacher how will you provide education for dyscalculic children? **[15]**

OR

Explain the following aspects of special education

- a) Curriculum
- b) Remedial Help
- c) Evaluation

Q2) What is the difference between special Education, Mainstreaming and Inclusive education? Explain about parent and community involvement in education of children with special needs. **[15]**

OR

Explain the following policies and schemes for special education in India.

- a) National policy on Education - 1986.
- b) The Integrated Education scheme 1992.
- c) PWD ACT - 1995

P.T.O.

Q3) Answer any four of the following :

[20]

- a) Psychological perspectives of special Education
- b) Characteristics of visually impaired child
- c) Role of family in education of child with special needs
- d) Open - School learning system
- e) Intellectual Impairment
- f) Vocational Guidance Institution.

Total No. of Questions : 3]

P1647

[4752] - 207
M.Ed. (General) (Semester - II)
208 : Education of Children With Special Needs
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नासाठीची शब्दमर्यादा सुमारे 350 - 400 आहे.
4) 05 गुणांच्या प्रश्नासाठीची शब्दमर्यादा सुमारे 130 - 150 आहे.
5) विद्यार्थ्यांनी दिलेल्या शब्दमर्यादेचे काटेकोर पालन करावे.
6) पुरवणी देण्यात येणार नाही.

प्रश्न 1) 'अध्ययना अक्षमता' संकल्पना, स्वरूप आणि गुणवैशिष्ट्ये लिहा. एक शिक्षक म्हणून 'डिस्कॅलक्युलिक (गणन अक्षमता) बालकांसाठी तुम्ही शिक्षण कसे उपलब्ध कराल? [15]

किंवा

विशेष शिक्षणाचे खालील पैलू स्पष्ट करा.

- अ) अभ्यासक्रम
- ब) उपचारात्मक मदत
- क) मूल्यमापन

प्रश्न 2) 'विशेष शिक्षण, मुख्य प्रवाहातील शिक्षण (Mainstreaming) आणि समावेशक शिक्षण यामध्ये काय फरक आहे? विशेष गरजा असणाऱ्या बालकांच्या शिक्षणामध्ये पालक आणि लोकसमुदाय यांचा सहभाग स्पष्ट करा. [15]

किंवा

भारतामधील विशेष शिक्षणासाठी असणाऱ्या खालील धोरणे व योजनांबद्दल स्पष्ट करा.

- अ) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण - 1986
- ब) एकात्म शिक्षण योजना - 1992
- क) पी. डब्लू. डी. अॅक्ट - 1995

प्रश्न 3) कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[20]

- अ) विशेष शिक्षणाचे मानसशास्त्रीय पैलू
- ब) दृष्टीदोष असणाऱ्या बालकाची लक्षणे
- क) विशेष गरजा असणाऱ्या बालकाच्या शिक्षणामधील कुटुंबाची भूमिका
- ड) मुक्त – शाळा अध्ययन पद्धती
- इ) बौद्धिक अक्षमता
- फ) व्यावसायिक मार्गदर्शन संस्था

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P1648

[4752] - 208

[Total No. of Pages : 4

M. Ed. (General) (Semester - II)

M. Ed. - 211: CURRICULUM DEVELOPMENT

(Optional - 7) (2013 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Word limit for questions of 15 marks is about 350 - 400.*
- 4) *Word limit for questions of 5 marks is about 130 - 150.*
- 5) *Students should strictly follow the given word limit.*
- 6) *No supplement will be provided.*

Q1) Write advantages of lesson-planning. Explain the importance of relationship between planning and specifications of objectives. **[15]**

OR

Explain the need for curriculum development. Which steps will you follow while developing curriculum.

Q2) What is finance transaction? "The education process will be collapsed if the economic supply is reduced or stopped." Explain the statement. **[15]**

OR

Explain the concept of Evaluation. Write with examples, the qualities necessary for a good test.

P.T.O.

Q3) Write short notes on any four of the following:

[20]

- a) Write the organizing course content curriculum.
- b) Write the principles of Evaluation
- c) State the interpretation of the principles of curriculum.
- d) Write the points of fundamental research in curriculum development.
- e) Write the points of construction of the curriculum.
- f) Which ways will you follow while implementing curriculum.

Total No. of Questions :3]

P1648

[4752] - 208

M. Ed. (General)(Semester - II)

M. Ed. - 211: CURRICULUM DEVELOPMENT

(Optional - 7) (2013 पॅटर्न)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- 3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्द मर्यादा 350 ते 400 शब्द आहे.
- 4) 05 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्द मर्यादा 130 ते 150 शब्द आहे.
- 5) शब्द मर्यादा कटाक्षाने पाळावी.
- 6) पुरवणी दिली जाणार नाही.

प्रश्न 1) पाठ नियोजनाचे फायदे लिहा. नियोजन आणि उद्दिष्टांचे स्पष्टीकरण यामधील संबंधाचे महत्त्व स्पष्ट करा. [15]

किंवा

अभ्यासक्रम विकसनाची गरज स्पष्ट करा. अभ्यासक्रम विकसन करताना कोणत्या पायऱ्यांचा वापर तुम्ही कराल.

प्रश्न 2) वित्त व्यवहार म्हणजे काय? 'वित्ताचा पुरवठा थांबला किंवा कमी झाला तर शिक्षण व्यवस्था कोलमडेल' हे विधान स्पष्ट करा. [15]

किंवा

मूल्यमापनाची संकल्पना स्पष्ट करा. चांगल्या चाचणीची आवश्यक गुणवैशिष्ट्ये सोदाहरण लिहा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा.

[20]

- अ) अभ्यासक्रमातील आशयाची मांडणी लिहा.
- ब) मूल्यमापनाची तत्त्वे लिहा.
- क) अभ्यासक्रम तत्त्वाचे अर्थनिर्वचन करा.
- ड) मूलभूत संशोधनातील अभ्यासक्रम विकसनाचे मुद्दे लिहा.
- इ) अभ्यासक्रम रचनेचे मुद्दे लिहा.
- फ) अभ्यासक्रम कार्यान्वित करताना कोणत्या मार्गाचा अवलंब केला जातो.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P1649

[4752] - 209

[Total No. of Pages : 4

M. Ed (General) (Semester - II)

212 : HISTORY OF EDUCATION & PROBLEMS OF EDUCATION

(2013 Pattern) (Optional Paper - VIII)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Answers to Q. 1 & 2 should be between 350 to 400 words each.*
- 4) *Answers to Q. 3. should be between 140 to 150 words each.*
- 5) *Students should follow the given word limitations.*
- 6) *In any situation students will not get suppliments.*

Q1) What are the main problems of secondary Education? What recommendation have been suggested by the Mudliyar commission to improve secondary Education. **[15]**

OR

Explain the significance of Macaulay's minutes in the History of Indian Education

Q2) Explain the development & progress of Education through the process of planning in India. **[15]**

OR

Explain the social and administrative problems of Indian Education. suggest remedies to overcome from it.

P.T.O.

Q3) Write short note (Any Four)

[20]

- a) Role of U.G.C.
- b) Write any Five problems in primary Education.
- c) Teaching methods in vedic Education
- d) Constitutional provision regarding Education
- e) Write any Five recommendation of the sargent Report.
- f) Explain curriculum during Buddhist period.

Total No. of Questions :3]

P1649

[4752] - 209

M. Ed (General) (Semester - II)

212 : HISTORY OF EDUCATION & PROBLEMS OF EDUCATION

(2013 पॅटर्न) (Optional Paper - VIII)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्रश्न 1) माध्यमिक शिक्षणातील मुख्य समस्या कोणत्या? मुदलियार आयोगाने माध्यमिक शिक्षणातील सुधारणा करण्यासाठी कोणत्या शिफारशी सुचविल्या स्पष्ट करा. [15]

किंवा

भारतीय शिक्षणाच्या इतिहासात मेकॉलेच्या खलित्याचे महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) नियोजनाद्वारे भारताचा शैक्षणिक विकास आणि प्रगती कशी झाली ते स्पष्ट करा. [15]

किंवा

भारतीय शिक्षणाच्या संदर्भातील सामाजिक व प्रशासकिय समस्या स्पष्ट करा. या समस्या दूर करण्यासाठी उपाययोजना सूचवा.

प्रश्न 3) कोणत्याही चारवर टिपा लिहा.

[20]

- अ) विद्यापीठ अनुदान आयोगाची भूमिका
- ब) प्राथमिक शिक्षणातील कोणत्याही पाच समस्या लिहा.
- क) वैदिक शिक्षणातील अध्यापन पद्धती
- ड) शिक्षणाच्या संदर्भातील संविधानातील तरतूदी
- इ) सार्जट अहवालातील कोणत्याही पाच शिफारशी लिहा.
- फ) बौद्ध काळातील अभ्यासक्रम स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P1650

[4752] - 210

[Total No. of Pages : 4

M. Ed (General) (Semester - II)
213 : ADVANCED EDUCATIONAL STATISTICS
(2013 Pattern) (Compulsory)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Students should follow the given word limit.*
- 4) *Word limit for 15 marks questions = 400 words each & for 5 marks Q.s = 150 words each*
- 5) *In any situation student should not be given supplement.*
- 6) *Use of simple calculator & statistical tables is allowed.*

Q1) A study was aimed to effectiveness of three different training regarding health. seven students from eighth standard are assigned at randomly to each of three group. The scores are given below. Do the mean scores achieved under the three training differ significantly? Interpret your result. **[15]**

gr I	4	5	3	7	2	6	3
gr II	4	5	3	9	4	5	5
gr III	5	6	4	7	3	7	3

OR

Explain the procedure of T-scaling with the help of hypothetical example.

Q2) a) Group I & group II has been given two different trainings - one (group I) is given presentation using power point & the another group II is given oral presentation. The panel judged & rated for their presentation performance. Which training of presentation was better? (use sign test) **[10]**

gr I	20	15	10	25	20	18	8	20	23	16
gr II	18	17	13	25	15	13	11	12	20	17

b) State uses of normal probability curve. **[5]**

P.T.O.

OR

- a) The researcher wants to investigate the effect of innovative method of teaching upon students interest in learning. 12 students has been taught by this innovative method & 16 by other method. Students were matched for standard & age. The first group is the experimental group & the second group is the control group. The effect of teaching methods has measured by implimentaing achievement test. The scores of two groups has given below. Does the innovative method is effective? (use median test) [10]

gr. I	14	10	13	10	8	9	6	14	15	12	7	5				
gr.II	15	11	17	9	6	13	17	6	19	7	4	18	04	21	23	11

- b) Write note on 'Skewness' [5]

Q3) Write Notes (any four) [20]

- a) Reliability of test score
- b) Concept of Biserial correlation
- c) Scatter Diagram
- d) Significance of mean
- e) Use of partial correlation
- f) Assumptions of factor Analysis.

Total No. of Questions :3]

P1650

[4752] - 210

M. Ed (General) (Semester - II)

213 : ADVANCED EDUCATIONAL STATISTICS

(2013 Pattern) (Compulsory)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- मराठी रूपांतराबाबत शंका असल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न विश्वसनीय मानावेत.

प्रश्न 1) आरोग्यासंबंधित तीन वेगवेगळ्या प्रशिक्षणाच्या परिणामकारकतेचा अभ्यास केला प्रत्येकी सात विद्यार्थी असलेल्या तीन वेगवेगळ्या गटात आठवीच्या विद्यार्थ्यांना यादृच्छिकपणे घेतले. प्राप्तांक खाली दिलेले आहेत. तीन वेगवेगळ्या प्रशिक्षणामध्ये संपादित केलेल्या प्राप्तांकाच्या मध्यमानातील फरक सार्थ आहे का? तुमच्या उत्तराचा अन्वयार्थ लिहा. [15]

गट I	4	5	3	7	2	6	3
गट II	4	5	3	9	4	5	5
गट III	5	6	4	7	3	7	3

किंवा

काल्पनिक उदाहरणाच्या सहाय्याने टी-स्केलींगची पद्धती स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) अ) गट I व गट II ला दोन विविध प्रशिक्षण दिले. पॉवर पॉईंट चा उपयोग करून सादरीकरण गट I ला तर गट II ला तोंडी सादरीकरणाचे प्रशिक्षण दिले. समितीने मूल्यमापन केले व त्यांच्या सादरीकरणाला पद निश्चयन केले सादरीकरणाचे कोणते प्रशिक्षण उत्तम होते? (चिन्ह कसोटीचा वापर करा.) [10]

गट I	20	15	10	25	20	18	8	20	23	16
गट II	18	17	13	25	15	13	11	12	20	17

ब) प्रसामान्य संभव वक्राचे उपयोग लिहा.

[5]

किंवा

- अ) अध्यापनाच्या नाविन्यपूर्ण पद्धतीचा विद्यार्थ्यांच्या अध्ययनातील अभिरूचीवर होणारा परिणाम संशोधकाला अभ्यासवयाचा आहे 12 विद्यार्थ्यांना नाविन्यपूर्ण पद्धतीने अध्यापन करण्यात आले तर 16 जनांना इतर पद्धतीने. इयत्ता व वयाने विद्यार्थी समान केले. पहिला गट हा प्रायोगिक गट आहे व दुसरा गट हा नियंत्रित गट आहे संपादन चाचणीची अंमलबजावणी करून अध्यापन पद्धतीचा परिणाम पाहिला. दोन्ही गटाचे गुण खाली दिलेले आहेत. नाविन्यपूर्ण पद्धत ही परिणामकारक आहे का? (मध्यांक कसोटीचा वापर करा) [10]

गट I	14	10	13	10	8	9	6	14	15	12	7	5				
गट II	15	11	17	9	6	13	17	6	19	7	4	18	4	21	23	11

- ब) टीपा लिहा: 'विषमिता' [5]

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणतेही चार) [20]

- अ) कसोटी प्राप्तीकाची विश्वसनीयता
ब) व्दीश्रेणिक सहसंबंधाची संकल्पना
क) विस्तरण चित्र
ड) मध्यमानाचे महत्वपूर्णता
इ) भागश : सहसंबंधाचे उपयोग
फ) घटक विश्लेषणाची (Factor Analysis) गृहितके.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P1651

[4752] - 211

[Total No. of Pages : 4

**M. Ed. (General) (Credit System) (Semester - II)
(215) : INCLUSIVE EDUCATION
(2013 Pattern)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Word limit for the question of 15 marks is 350 - 400.*
- 4) *Word limit for the question of 5 marks is 130 - 150.*
- 5) *Students should strictly follow the given word limit.*
- 6) *No supplement will be provided.*

Q1) Give the meaning and legal definition of disability.

Explain the concept, meaning and difference in inclusive, integrated and special education with reference to disability. **[15]**

OR

How can the following tools be used for the assessment of exceptional students

- a) Intelligence tests
- b) Achievement tests.

How are teacher based assessments used in the evaluation of students with learning disabilities?

Q2) Explain how positive attitude and proper values contribute towards inclusion.

Write an action plan for developing positive attitude and positive behaviour in students and teachers in an inclusive classroom. **[15]**

OR

Explain how cooperative and collaborative instructional strategies can be used in an inclusive classroom by giving examples. Write a lesson plan using cooperative learning techniques for an inclusive classroom.

P.T.O.

Q3) Answer the following (any four):

[20]

- a) What are the characteristics of gifted children?
- b) What measures should be taken by teachers to avoid violence and touching in an inclusive classroom?
- c) How can the physical layout of a school be modified for inclusion of physically challenged students?
- d) How can peer mediated instruction be achieved for inclusion?
- e) What are the benefits of inclusion?
- f) What activities can be conducted in an inclusive classroom to control the challenging behaviour of students?

Total No. of Questions :3]

P1651

[[4752] - 211

M. Ed. (General) (Credit System) (Semester - II)

(215) : INCLUSIVE EDUCATION

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- 2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवतात.
- 3) 15 गुणांच्या प्रश्नासाठी शब्द मर्यादा 350 ते 400 शब्द आहे.
- 4) 05 गुणांच्या प्रश्नासाठी शब्द मर्यादा 130 ते 150 शब्द आहे.
- 5) दिलेली शब्दमर्यादा विद्यार्थ्यांनी कटाक्षाने पाळावी.
- 6) पुरवणी दिली जाणार नाही.

प्रश्न 1) 'अक्षमतेचा' अर्थ आणि कायदेशीर व्याख्या द्या. [15]

अक्षमतेच्या संदर्भात, समावेशक, एकात्म आणि विशेष शिक्षणाचे स्वरूप, अर्थ आणि त्यातील फरक स्पष्ट करा.

किंवा

विशेष विद्यार्थ्यांचे परीक्षण करण्यासाठी खालील साधनांचा कसा वापर करता येवू शकेल ?

अ) बुद्धिमत्ता चाचण्या

ब) संपादन चाचण्या

अध्ययन अक्षमतांचे मूल्यमापन करण्यासाठी शिक्षक - आधारीत परीक्षणांचा वापर कसा करता येईल ?

प्रश्न 2) सकारात्मक अभिवृत्ती आणि योग्य मूल्ये यांचे समावेशनामध्ये कसे योगदान आहे ते स्पष्ट करा.

समावेशक वर्गांमध्ये विद्यार्थी आणि शिक्षकांमध्ये सकारात्मक अभिवृत्ती आणि सकारात्मक वर्तन विकसित करण्यासाठीचा कृती आराखडा लिहा. [15]

किंवा

समावेशक वर्गांमध्ये सहकार्यात्मक आणि सहभागात्मक अनुदेशन पद्धतींचा वापर कसा करता येवू शकेल ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

समावेशक वर्गासाठी सहकार्यात्मक अध्ययन तंत्राचा वापर करून पाठ टाचण लिहा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[20]

- अ) प्रज्ञावान मूलांची गुणवैशिष्ट्ये कोणती आहेत ?
- ब) समावेशक वर्गामध्ये हिंसा आणि स्पर्श टाळण्यासाठी शिक्षकाने कोणते उपाय योजले पाहिजेत ?
- क) शारीरिक दृष्ट्या अक्षम मुलांच्या समावेशनासाठीचा शाळेच्या भौतिक आराखड्यात कसा बदल करता येवू शकेल ?
- ड) समावेशनासाठी समवयस्कांद्वारे केलेले अनुदेशन कसे साधता येईल ?
- इ) समावेशनाचे फायदे कोणते आहेत ?
- फ) समावेशक शाळेत विद्यार्थ्यांचे आव्हानात्मक वर्तन नियंत्रित करण्यासाठी कोणत्या उपक्रमांचे आयोजन करता येवू शकेल ?

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P1627

[Total No. of Pages : 8

[4752]-3

M. Ed. (General)

EDUCATIONAL RESEARCH AND STATISTICS

(2008 Pattern) (Compulsory Paper - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Two Sections are to be written in separate answer-books.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*
- 4) *Students should follow the given word limit.*
- 5) *In any situation, students should not be given supplement.*
- 6) *Use of simple calculator & statistical tables is allowed*
- 7) *Word limit for Q. 1, 2 - 400 words each & for Q. 3 & 6 - 150 words each.*

SECTION - I

Q1) Write the concept of population, sample & sampling. Illustrate probability method of sampling. **[15]**

OR

Explain Historical method of Research considering the following prints :

- a) Need
- b) Data collection
- c) Establishing validity

Q2) What is the meaning of hypothesis? State the characteristics of hypothesis. Explain various forms of hypothesis. **[15]**

OR

You are supposed to conduct a research on 'Effectiveness of various activities on leadership' prepare a research proposal considering the following points.

P.T.O.

- a) Two objectives
- b) One assumption
- c) Research & Null Hypothesis
- d) Sampling
- e) Data collection
- f) Operational definitions of two terms

Q3) Write Notes (Any Four) :

[20]

- a) Areas of educational Research
- b) Scientific Inquiry
- c) On-line References
- d) Purpose & Need of Review of related literature.
- e) Variables in Research
- f) Applied Research

SECTION - II

Q4) a) A researcher gave a pre-test of intelligence to 40 students, then he Implemented various programmes and then intelligence test was re-administered the data obtained were as follows. **[10]**

	pre - test	past-test
Mean	65.5	80.3
Standard deviation	15.00	12.00
Coefficient of correlation	$r = 0.60$	

Test significance of difference between means of pre-test and past-test. Interpret your answer.

- b) Compute median from the following frequency distribution. [5]

C.I.	90-99	80-89	70-79	60-69	50-59	40-49	30-39
Frequency	3	8	6	14	10	7	5

OR

15 students are randomly assigned to 3 groups having 5 students each. Each group is taught by different method. At the end of the experiment the scores obtained by student in the achievement test is as follows. [15]

A	B	C
10	19	17
12	20	14
11	18	12
14	16	13
16	15	18

Test the data of different groups using Analysis of variance (ANOVA).

- Q5) a) The scores of the 10 individuals on two psychological tests are given.

Calculate coefficient of correlation from these scores by pearson's product moment method and Interpret your answer. [10]

Students	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Psychological Test Scores I	10	12	13	12	14	15	16	17	18	18
Psychological Test Scores II	30	32	32	39	41	41	40	42	43	44

- b) Explain e-tools. [Word limit - 150]. [5]

OR

- a) Compute the regression equation of X on Y and predict the score of maths when marks in English are 20. [5]

$$\text{Mean of Math. (X)} = 16$$

$$\text{Mean of English (Y)} = 18$$

$$\text{S. D. of X} = 3.03$$

$$\text{S. D. of Y} = 6.06$$

$$r = 0.75$$

- b) Calculate standard deviation from the given data. [5]

Class Intervals	40-44	35-39	30-34	25-29	20-24	15-19	10-14	5-9
Frequency	5	4	3	11	5	6	3	7

- c) Write note on Interview schedule. [Word Limit - 150]. [5]

Q6) Write notes on any four of the following : [Word Limit - 150] [20]

- Standard Scores.
- Bibliography.
- Qualities of good measuring tool.
- Questionnaire.
- Frequency polygon.
- Characteristics of good research report.

Total No. of Questions : 6]

P1627

[4752]-3

M. Ed. (General)

EDUCATIONAL RESEARCH AND STATISTICS

(2008 Pattern) (Compulsory paper - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : ह्या मराठी रूपांतरबाबत शंका असल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न विश्वसनीय मानावेत.

विभाग-I

प्रश्न 1) जनसंख्या, नमुना व नमुना निवड यांची संकल्पना लिहा. नमुना निवडीची संभाव्यता पद्धत सोदाहरण स्पष्ट करा. [15]

किंवा

खाली दिलेले मुद्दे विचारात घेऊन ऐतिहासिक संशोधन पद्धती स्पष्ट करा.

- अ) गरज
- ब) माहिती संकलन
- क) सप्रमाणता प्रस्थापित करणे

प्रश्न 2) परिकल्पना म्हणजे काय? परिकल्पनेची वैशिष्ट्ये लिहा. परिकल्पनेची विविध रूपे (forms) स्पष्ट करा. [15]

किंवा

‘नेतृत्वशैलीवर विविध उपक्रमांची परिणामकारकता’ यांवर तुम्हाला संशोधन करावयाचे आहे. खाली दिलेले मुद्दे विचारात घेऊन संशोधन आराखडा तयार करा.

- अ) दोन उद्दिष्टे
- ब) एक गृहीतक
- क) संशोधन व शून्य परिकल्पना
- ड) नमुना निवड
- इ) माहिती संकलन
- फ) दोन संज्ञाच्या कार्यात्मक व्याख्या

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) शैक्षणिक संशोधनाची क्षेत्रे
- ब) वैज्ञानिक पृच्छा
- क) ऑन - लाईन (on - line) संदर्भ
- ड) संबंधित साहित्याच्या आढाव्याचा हेतू व गरज
- इ) संशोधनातील चले
- फ) उपयोजित संशोधन

विभाग-II

प्रश्न 4) अ) संशोधकाने बुद्धिमत्तेची पूर्व चाचणी 40 विद्यार्थ्यांना दिली. त्यानंतर त्यांनी वेगवेगळे कार्यक्रम राबविले आणि बुद्धिमत्तेची उत्तर चाचणी पुन्हा विद्यार्थ्यांना दिली. त्याची माहिती खालील प्रकारे आहे. [10]

	पूर्व चाचणी	उत्तर चाचणी
मध्यमान	65.5	80.3
प्रमाण विचलन	15.00	12.00
सहसंबंध गुणक	$r = 0.60$	

पूर्वचाचणी व उत्तर चाचणीच्या मध्यमानातील फरकाची सार्थता तपासा. आलेल्या उत्तराचा अन्वयार्थ लिहा.

ब) खालील वारंवारिता वितरणावरून मध्यांक काढा. [5]

वर्गांतरे	90-99	80-89	70-79	60-69	50-59	40-49	30-39
वारंवारिता	3	8	6	14	10	7	5

किंवा

प्रत्येक गटात पाच विद्यार्थी या प्रमाणे यादृच्छिक पध्दतीने 15 विद्यार्थ्यांचे तीन गटात विभाजन केले. प्रत्येक गटाचा विविध पध्दतींचा उपयोग करून अध्यापन केले. प्रयोगाच्या शेवटी विद्यार्थ्यांना संपादन चाचणीत मिळालेले गुण खालीलप्रमाणे आहेत. [15]

अ	ब	क
10	19	17
12	20	14
11	18	12
14	16	13
16	15	18

प्रसरण विश्लेषण तंत्राचा (ANOVA) उपयोग करून गटातील सार्थता तपासा.

- प्रश्न 5) अ) 10 विद्यार्थ्यांचे दोन मानसशास्त्रीय चाचणीचे प्राप्तांक दिले आहेत. या प्राप्ताकांवरून पिअरसनच्या परिधान परिगुणन पध्दतीने दोन चाचणीतील सहसंबंधगुणक काढा. आणि तुमच्या उत्तराचा अन्वयार्थ सांगा. [10]

विद्यार्थी	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
मानसशास्त्रीय चाचणी I	10	12	13	12	14	15	16	17	18	18
मानसशास्त्रीय चाचणी II	30	32	32	39	41	41	40	42	43	44

- ब) ई. साधने स्पष्ट करा. [शब्द मर्यादा - 150] [5]

किंवा

- अ) X आणि Y च्या प्रतिगमन समीकरणाचे गणन करा. इंग्रजी विषयामध्ये 20 गुण आहेत तर गणित विषयातील गुणांचे भाकित करा. [5]

$$\text{गणिताचे मध्यमान} = X = 16$$

$$\text{इंग्रजीचे मध्यमान} = Y = 18$$

$$\text{'X' चे प्रमाण विचलन} = 3.03$$

$$\text{'Y' चे प्रमाण विचलन} = 6.06$$

$$\text{सहसंबंध गुणक } r = 0.75$$

ब) दिलेल्या माहितीवरून प्रमाण विचलन काढा. [5]

वर्गांतरे	40-44	35-39	30-34	25-29	20-24	15-19	10-14	5-9
वारंवारिता	5	4	3	11	5	6	3	7

क) टिप लिहा. मुलाखत सूची [शब्द मर्यादा - 150] [5]

प्रश्न 6) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर टिपा लिहा. [20]

- अ) प्रमाणित प्राप्तांक
- ब) संदर्भग्रंथ सूची
- क) चांगल्या मापन साधनाची वैशिष्ट्ये
- ड) प्रश्नावली
- इ) वारंवारिता बहुभूज
- फ) चांगल्या संशोधन अहवालाची वैशिष्ट्ये

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P1628

[Total No. of Pages : 4

[4752] - 4
M.Ed. (General) (Optional)
EDUCATIONAL MANAGEMENT
(2008 Pattern) (Paper - IV)

Time : 3Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Answers to the two sections should be written in separate answer-books.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*
- 4) *Write the answers of Q. Nos. 1,2,4 and 5 in about 350 - 400 Words each.*
- 5) *Write the answers of Q. Nos. 3 and 6 in about 130 - 150 Words each.*
- 6) *Supplement will not be provided.*

SECTION - I

Q1) Differentiate between management and educational management. Discuss the need and importance of management in the field of education. **[15]**

OR

What is educational management? what are the Qualities a manager should have for hood management? Illustrate with suitable examples.

Q2) Explain the meaning and Nature of planning. As a principle of a 'Teacher Education college', what aspects will you consider while planning for the distribution of work during: **[15]**

- a) Admissions
- b) Internship programme
- c) Internal Examination

OR

Define leadership. Explain the nature of leadership. Explain the characteristics of leadership with suitable examples.

P.T.O.

Q3) Write short notes (any four) [20]

- a) Need of Time management
- b) Characteristics of Autocratic and Democratic styles of Leadership (any five)
- c) Importance of self-evaluation of Headmaster
- d) Need of In-service training
- e) Principles of curriculum Evaluation (any five)
- f) Co-relation between group dynamics and motivation

SECTION - II

Q4) What is communication? What are the types of Communications? What are the factors which have to be considered by a Teacher during written the communication? [15]

OR

What is Autonomy? Which factors are considered during Autonomy? Explain advantages and Limitations of Autonomy.

Q5) What is the meaning of Finance Management? Explain with examples the principles of Educational Finance. [15]

OR

Explain the meaning and nature of Educational supervision, you are going to visit a school as an External supervisor. Prepare a checklist of various aspects you would look into during this supervision.

Q6) Write Short Notes (any four) [20]

- a) Concept of P.E.R.T.
- b) Role of NAAC in Quality Improvement of Educational Institutions
- c) Functions of N.C.E.R.T.
- d) Barriers in communication in classroom
- e) Steps in Decision - making
- f) As a head of a school you want to organize an In-Service programme for your teachers Prepare a question naire of 10 questions for need analysis for finalizing this programme.

Total No. of Questions : 6]

P1628

[4752] - 4
M.Ed. (General) (Optional)
EDUCATIONAL MANAGEMENT
(2008 Pattern) (Paper - IV)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) दोन्ही विभागांची उत्तरे स्वतंत्र उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.
3) उजव्या बाजुचे अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) प्रश्न क्र. 1,2,4 आणि 5 ची उत्तरे प्रत्येकी 350-400 शब्दांत लिहावित.
5) प्रश्न क्र. 3 आणि 6 ची उत्तरे प्रत्येकी 130-150 शब्दात लिहावित.
6) पुरवणी दिली जाणार नाही.

विभाग - 1

प्रश्न 1) व्यवस्थापन व शैक्षणिक व्यवस्थापनातील फरक स्पष्ट करा. शैक्षणिक क्षेत्रातील व्यवस्थापनाची गरज व महत्व सांगा. [15]

किंवा

शैक्षणिक व्यवस्थापन म्हणजे काय? चांगल्या व्यवस्थापनासाठी व्यवस्थापकाकडे कोणती चांगली गुणवैशिष्ट्ये असावीत ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) नियोजनाचा अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करा. एका शिक्षक-शिक्षण महाविद्यालयाचे प्राचार्य म्हणून खाली दिलेल्या कामांचे विभाजन करतांना कोणत्या बाबी विचारात घ्याल? [15]

- अ) प्रवेश प्रक्रिया
ब) छात्रसेवाकाल
क) अंतर्गत परीक्षा

किंवा

नेतृत्व म्हणजे काय? नेतृत्वाचे स्वरूप स्पष्ट करा. नेतृत्वाची गुणवैशिष्ट्ये योग्य उदाहरणासह स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) वेळेचे व्यवस्थापनाची गरज
- ब) लोकशाही व हुकुमशाही नेतृत्वशैलीची वैशिष्ट्ये (कोणतेही पाच)
- क) मुख्याध्यापकाच्या स्वयंमूल्यमापनाचे महत्व
- ड) सेवांतर्गत प्रशिक्षणाची गरज
- इ) अभ्यासक्रम मूल्यमापनाची तत्वे (कोणतेही पाच)
- फ) गटकार्य आणि प्रेरणा यामधील सहसंबंध

विभाग - 2

प्रश्न 4) संज्ञापन म्हणजे काय? संज्ञापनाचे प्रकार कोणकोणते आहेत? लेखी संज्ञापन करताना शिक्षकाला कोणकोणत्या गोष्टी विचारात घ्याव्या लागतात. ते स्पष्ट करा. [15]

किंवा

स्वायत्तता म्हणजे काय? स्वायत्तता देताना कोणकोणत्या निकषांचा विचार केला जातो? स्वायत्ततेचे फायदे व मर्यादा स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) वित्त व्यवस्थापन म्हणजे काय? शैक्षणिक वित्त पुरवठ्याची तत्त्वे सोदाहरण स्पष्ट करा. [15]

किंवा

शैक्षणिक प्रशासनाचा अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करा. बाह्य पर्यवेक्षक म्हणून एका शाळेला तुम्ही भेट देणार आहात सादर भेटीमध्ये कोणकोणत्या बाबींचे तुम्ही पर्यवेक्षण कराल. यासंबंधी एक पडताळासूची बनवा.

प्रश्न 6) टीपा लिहा. (कोणतेही चार)

[20]

- अ) पर्टची संकल्पना
- ब) नॅक (NAAC) ची शैक्षणिक गुणवत्ता विकासातील भूमिका
- क) एन.सी.इ.आर. टी. ची कार्ये.
- ड) वर्ग संप्रेषणातील अडथळे.
- इ) निर्णय प्रक्रियेच्या पायऱ्या.
- फ) शाळेचा मुख्याध्यापक म्हणून तुम्हाला तुमच्या शिक्षकांसाठी एक सेवांतर्गत प्रशिक्षण कार्यक्रम तयार करायचा आहे. सादर कार्यक्रम ठरविताना शिक्षकांची 'गरज निश्चिती' करण्यासाठी दहा प्रश्नांची (10 प्रश्न) प्रश्नावली तयार करा.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P1629

[Total No. of Pages : 4

[4752]-5
M. Ed. (General)
EDUCATION
Comparative Education
(2008 Pattern) (Optional)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) Answers to the two sections should be written in separate books.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) All questions are compulsory.*

SECTION - I

Q1) Explain the concept of comparative education and elaborate its need and scope. **[15]**

OR

Distinguish between comparative education and international education.

Q2) Explain problems of Technical and vocational education in world perspective. **[15]**

OR

Explain with illustration scientific approach of comparative education.

Q3) Answer any two of the following : **[20]**

- a) Place of finance in developed countries.
- b) Adult education in developed countries.
- c) Teacher's status in under developed countries.
- d) Universal compulsory education in world perspective.

P.T.O.

SECTION - II

Q4) Explain Historical and religious factors influencing comparison education. **[15]**

OR

Explain current trends and problems to be studied in world perspective.

Q5) How does culture influence education in countries like USA? **[15]**

OR

How do Linguistic and sociological factors influence educational atmosphere?

Q6) Answer any two of the following : **[20]**

- a) Influence of racial factors on Education.
- b) Present system of secondary education in Developed countries.
- c) Administration of education in China.
- d) Place of Distance education in Developed Countries.

Total No. of Questions : 6]

P1629

[4752]-5
M. Ed. (General)
EDUCATION
Comparative Education
(2008 Pattern) (Optional)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

विभाग-पहिला

प्रश्न 1) 'तुलनात्मक शिक्षण' ही संकल्पना स्पष्ट करा व तिची गरज व व्याप्ती स्पष्ट करा. [15]

किंवा

तुलनात्मक शिक्षण व आंतरराष्ट्रीय शिक्षण यातील फरक स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) जागतिक संदर्भात तांत्रिक व व्यावसायिक शिक्षण स्पष्ट करा. [15]

किंवा

तुलनात्मक शिक्षणाचा शास्त्रीय दृष्टिकोन उदाहरणासहित स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी दोन ची उत्तरे लिहा. [20]

- अ) विकसित देशात वित्त चे स्थान
ब) विकसित देशातील प्रौढ शिक्षण
क) विकसनशील देशातील शिक्षकांचा स्तर
ड) जागतिक संदर्भात सार्वत्रिक सक्तीचे शिक्षण

विभाग-दुसरा

प्रश्न 4) तुलनात्मक शिक्षणावर परिणाम करणाऱ्या ऐतिहासिक व धार्मिक घटक स्पष्ट करा. [15]

किंवा

जागतिक स्तरावर सद्यस्थितीतील शिक्षणाचा कल व समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) अमेरिके सारख्या देशात 'संस्कृती' कसा परिणाम करते? [15]

किंवा

भाषिक व सामाजिक घटक शिक्षणाच्या वातावरणावर कसा परिणाम करतात?

प्रश्न 6) खालीलपैकी दोन ची उत्तरे लिहा. [20]

- अ) शिक्षणावर परिणाम करणारे जातीय घटक
- ब) विकसित देशातील माध्यमिक शिक्षण व्यवस्था
- क) चीन मधील शैक्षणिक प्रशासन
- ड) विकसित देशातील दूरस्थ शिक्षणाचे स्थान

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P1630

[4752] - 6

[Total No. of Pages : 4

**M. Ed. (General) (Optional)
TEACHER EDUCATION
(2008 Pattern) (Paper - III)**

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Use separate answer-books for two sections.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*
- 4) *Write answers of Q. Nos. 1,2,4 and, 5 in about 350 to 400 words each.*
- 5) *Write answers of Q. Nos. 3 and 6 in about 130 to 150 words each.*
- 6) *Supplement will not be provided.*

SECTION - I

Q1) Explain 'Teacher Education' with the help of following points. **[15]**

- a) Concept
- b) Need
- c) Importance

OR

Explain concept of open Education. Give importance of open Education in today's education system.

Q2) Explain historical development of Teacher Education before independence.[15]

OR

What is microteaching? Explain need and importance of microteaching in teacher training with proper example.

Q3) Write short Note (Any four) **[20]**

- a) Internal Evaluation-concept.
- b) Importance of practice lessons.
- c) virtual classroom.
- d) Programmed learning.
- e) Need of Supervised study.
- f) Need of practical work in teacher education.

P.T.O.

SECTION - II

Q4) Which are the different types of teacher organizations? Explain functions of teacher organizations in solving problems of teachers, with proper example. **[15]**

OR

What is Action Research? Explain steps of action research. with proper example.

Q5) Write down functions of National council for Teacher Education (NCTE). Explain role of NCTE in Teacher Education. **[15]**

OR

Explain pre-service and In-service teacher education with the help of following points.

- a) Concept
- b) Need
- c) Importance

Q6) Write short notes. (Any four) **[20]**

- a) New techniques of evaluation (any two)
- b) Ethics of teacher educators.
- c) Areas of research in teacher education.
- d) Role of teacher in inclusive education.
- e) Need of orientation programme
- f) Functions of state council of Educational Research and Training (SCERT)

Total No. of Questions :6]

P1630

[4752] - 6

M. Ed. (General) (Optional)
TEACHER EDUCATION
(2008 Pattern) (Paper - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) विभाग 1 व विभाग 2 ची उत्तरे स्वतंत्र उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण आहेत.
4) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्द मर्यादा 350 ते 400 शब्द
5) 5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्द मर्यादा 130 ते 150 शब्द
6) पुरवणी दिली जाणार नाही.

विभाग - I

प्रश्न 1) शिक्षक शिक्षण खालील मुद्द्यांच्या आधारे स्पष्ट करा. [15]

- अ) संकल्पना
ब) गरज
क) महत्त्व

किंवा

मुक्त शिक्षण संकल्पना स्पष्ट करा. आजच्या शिक्षण पद्धतीमध्ये मुक्त शिक्षणाचे महत्त्व सांगा.

प्रश्न 2) स्वातंत्र्यपूर्व कालखंडातील शिक्षक शिक्षणाचा ऐतिहासिक विकास स्पष्ट करा. [15]

किंवा

सूक्ष्म अध्यापन म्हणजे काय? शिक्षक प्रशिक्षणामध्ये सूक्ष्म अध्यापनाची गरज व महत्त्व सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) अंतर्गत मूल्यमापन संकल्पना
ब) सराव पाठांचे महत्त्व
क) आभासी वर्ग
ड) क्रमन्वित अध्ययन
इ) पर्यवेक्षित अभ्यासाची गरज
फ) शिक्षक शिक्षणामध्ये प्रात्यक्षिक कार्याची गरज

विभाग - II

प्रश्न 4) विविध शिक्षक संघटनांचे प्रकार कोणते? शिक्षकांच्या समस्या सोडविण्यासाठी शिक्षक संघटनांचे कार्य सोदाहरण स्पष्ट करा. [15]

किंवा

कृती संशोधन म्हणजे काय? कृती संशोधनाच्या पायऱ्या सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) राष्ट्रीय शिक्षक शिक्षण परिषदेची (NCTE) कार्ये लिहा. शिक्षक शिक्षणात त्याची भूमिका स्पष्ट करा. [15]

किंवा

सेवापूर्व व सेवांतर्गत शिक्षक शिक्षण खालील मुद्द्यांच्या आधारे स्पष्ट करा.

अ) संकल्पना

ब) गरज

क) महत्त्व

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

अ) मूल्यमापनाची नवीन तंत्र (कोणतेही दोन)

ब) शिक्षक शिक्षकांची नैतिकता

क) शिक्षक शिक्षणात संशोधनाची क्षेत्र

ड) सर्वसमावेशक शिक्षणात शिक्षकाची भूमिका

इ) उद्बोधन वर्गाची गरज

फ) राज्य शिक्षण संशोधन व तंत्रविज्ञान परिषदेची (SCERT) कार्ये

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P1631

[4752] - 8

[Total No. of Pages : 4

M. Ed. (General)
GUIDANCE AND COUNSELING
(2008 Pattern) (Optional Paper)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Use separate answer-books for two sections.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*
- 4) *Answer limit 350-400 words for 15 marks questions, 130-150 words for 5 marks question.*

SECTION - I

Q1) What is guidance? Explain the philosophical and psychological bases of guidance. Explain with an example the influence of family and community on guidance. **[15]**

OR

Explain the importance and limitations of testing device in guidance - personality inventory. Interest inventory and Achievement Test.

Q2) What are the techniques of guidance? How technique of an interview and observation are useful for vocational guidance? Explain with an example. **[15]**

OR

What are the sources of collecting occupational information? Explain contribution of modern Technology in collection and dissemination of occupational information.

Q3) Write short notes. (Any four) **[20]**

- a) Use of homevisit technique in guidance.
- b) Vocational guidance meaning and need.
- c) Objectives of job analysis.
- d) Identification of maladjusted children.
- e) Job satisfaction.
- f) Cumulative record card - Nontesting device of Guidance.

P.T.O.

SECTION - II

Q4) Compare Directive, Non - Directive and Eclectic counselling with the help of following points. **[15]**

- a) Concept
- b) Role of counselle
- c) Role of counsellor.
- d) Utility in counseling

OR

Explain counselling process. Give difference between counseling interview and other type of interviews.

Q5) Explain group counseling with respect to meaning, purpose and importance. Explain with an example. **[15]**

OR

How will you utilize the Sigmund Freud's Pscho Analysis Theory in counseling. Explain with an example.

Q6) Write short notes. (Any four) **[20]**

- a) Responsibility of family and community in placement.
- b) Objectives of placement service. (any five points)
- c) Qualities of effective counsellor.
- d) Importance of follow up service.
- e) Use of Albert Ellis's Rational emotive theory in counseling.
- f) Areas of Research in counseling.

Total No. of Questions :6]

P1631

[4752] - 8

M. Ed. (General)

GUIDANCE AND COUNSELING

(2008 Pattern) (Optional Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) दोन विभागांची उत्तरे स्वतंत्र उत्तरपत्रिकेत लिहा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) शब्दमर्यादा: 350-400 शब्द 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी.
130-150 शब्द 05 गुणांच्या प्रश्नांसाठी.

विभाग - I

- प्रश्न 1) मार्गदर्शन म्हणजे काय? मार्गदर्शनाचे तत्त्वज्ञानात्मक आणि समाजशास्त्रीय अधिष्ठान सांगुन कुटुंब व समाज यांचा मार्गदर्शनावरील प्रभाव सोदाहरण स्पष्ट करा. [15]

किंवा

व्यक्तिमत्वमापन शोधिका, अभिरुची शोधिका आणि संपादन कसोटी या प्रमाणित साधनांचा मार्गदर्शनातील महत्त्व व मर्यादा स्पष्ट करा.

- प्रश्न 2) मार्गदर्शनाची विविध तंत्रे सांगा. मुलाखत तंत्र व निरीक्षण तंत्र यांची व्यवसाय मार्गदर्शनातील उपयुक्तता सोदाहरण सांगा. [15]

किंवा

व्यवसायविषयक माहिती संकल्पनाचे विविध स्रोत सांगा. व्यवसायविषयक माहिती संकलन व वितरण यामधील आधुनिक तंत्रज्ञानाचे योगदान स्पष्ट करा.

- प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणतेही चार) [20]

- अ) गृहभेटी तंत्राचे मार्गदर्शनातील उपयोग.
ब) व्यावसायिक मार्गदर्शन अर्थ व गरज
क) रोजगार पृथक्करणाचे उद्देश
ड) कुसमायोजित बालके ओळखण्याची लक्षणे
इ) रोजगार समाधान.
फ) संकलित नोंदपत्रक, मार्गदर्शनाचे अप्रमाणित साधन.

विभाग - II

प्रश्न 4) निर्देशित, अनिर्देशित आणि सर्वसंग्रहात्मक समुपदेशनाची तुलना खालील मुद्दांच्या आधारे करा. [15]

- अ) संकल्पना
- ब) समुपदेश्याची भूमिका
- क) समुपदेशकाची भूमिका
- ड) समुपदेशनातील उपयुक्तता.

किंवा

समुपदेशन प्रक्रिया स्पष्ट करा. समुपदेशनासाठी घेतलेल्या मुलाखती व अन्य प्रकारच्या मुलाखती यातील फरक स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) समुह समुपदेशन संकल्पना पुढील मुद्दांच्या आधारे स्पष्ट करा—अर्थ, उद्देश, महत्त्व सोदाहरण स्पष्ट करा. [15]

किंवा

सिगमंड फ्रॉईड यांची मनोविश्लेषणवादी उपपत्तीचा समुपदेशनासाठी कसा कराल. सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणतेही चार) [20]

- अ) स्थापना कार्यातील कुटुंब व समानाची जबाबदारी.
- ब) स्थापना कार्याचे उद्देश. (कोणतेही पाच मुद्दे)
- क) चांगल्या समुपदेशकाची गुणवैशिष्ट्ये
- ड) अनुधावन कार्याचे महत्त्व.
- इ) आलबर्ट इलिस यांची तार्किक भावनिक उपपत्तीची उपयुक्तता.
- फ) समुपदेशनातील संशोधनाची क्षेत्रे.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P1632

[4752] - 9

[Total No. of Pages : 4

M. Ed. (General)
EDUCATION (Optional) (Paper - VI)
Testing , Measurement & Evaluation in Education
(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Two Sections are to be written in separate answer books.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*
- 4) *Students should follow the given word limit.*
- 5) *Word limit for questions 1, 2, 4 and 5 - 400 words each and for questions 3 and 6 - 150 words each.*
- 6) *In any situation, students should not be given supplement.*
- 7) *Use of simple calculator and statistical tables is allowed.*

SECTION - I

Q1) Explain the testing of teacher effectiveness. **[15]**

OR

Explain the steps involved in the construction of teacher made test.

Q2) Explain various uses of testing. Elaborate Indian contribution in the field of testing. **[15]**

OR

Explain, how psychological factors influence test scores?

Q3) Write notes on the following (any four): **[20]**

- a) Origin of testing.
- b) Need of testing of educational environment
- c) Influence of nature of test on test scores.
- d) Diagnostic tests
- e) Usability of a test
- f) Test - norms

P.T.O.

SECTION - II

Q4) Explain the concept of Item Analysis. What is its role in the improvement of test? **[15]**

OR

Explain the measurement of aptitude. How does it helps in guiding an individual?

Q5) Explain functions of measurement and evaluation in Education. **[15]**

OR

Explain the procedure of grading.

Q6) Write notes on the following (any four): **[20]**

- a) Ratio scale.
- b) Functions of grade.
- c) Importance of Interest Measurement.
- d) Score Transformation.
- e) Percentiles.
- f) Need of Intelligence Measurement.

Total No. of Questions :6]

P1632

[4752] - 9

M. Ed. (General)

EDUCATION (Optional) (Paper - VI)

Testing , Measurement & Evaluation in Education

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवतात.

3) मराठी रूपांतराबाबत शंका असल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न विश्वसनीय मानावेत.

विभाग - I

प्रश्न 1) शिक्षकाच्या परिणामकारकतेचे परीक्षण स्पष्ट करा. [15]

किंवा

शिक्षक निर्मात कसोटीच्या रचनेतील अंतर्भूत पायऱ्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) परीक्षणाचे विविध उपयोग स्पष्ट करा. परीक्षणाच्या क्षेत्रातील भारतीय योगदानाचे सविस्तर वर्णन करा. [15]

किंवा

मानसशास्त्रीय घटक कसोटी प्राप्तांकांना कसे प्रभावित करतात, ते स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर टिपा लिहा. [20]

अ) परीक्षणाचा उगम

ब) शैक्षणिक वातावरणाच्या परीक्षणाची गरज

क) कसोटीच्या स्वरूपाचा कसोटी प्राप्तांकांवरील प्रभाव

ड) नैदानिक कसोट्या

इ) कसोटीची उपयुक्तता

फ) कसोटी प्रमाणके

विभाग - II

प्रश्न 4) घटक विश्लेषणाची (Item analysis) संकल्पना स्पष्ट करा. कसोटीमध्ये सुधारणा करण्यात त्याची काय भूमिका असते? [15]

किंवा

अभिक्षमतेचे मापन स्पष्ट करा. व्यक्तीला मार्गदर्शन करण्यामध्ये त्याचा कसा उपयोग होतो?

प्रश्न 5) मापन आणि मूल्यमापनाची शिक्षणातील कार्ये स्पष्ट करा. [15]

किंवा

श्रेणी देण्याची (Grading) पध्दती स्पष्ट करा.

प्रश्न 6) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर टीपा लिहा. [20]

- अ) गुणोत्तर शलाका (Scale)
- ब) श्रेणीची (Grade) कार्ये
- क) अभिरुची मापनाचे महत्व
- ड) प्राप्तांकांचे रूपांतरण
- इ) शततमके
- फ) बुद्धिमता मापनाची गरज.

